

PM Rotel I (Dnr KS 2018/755)

Uppföljning av budget 2018 - Tertialrapport 1 per den 30 april med helårsprognos

Ansökan om bidrag för information och utbildning av nämndemän för valperioden 2018-2022, skrivelse från Stockholms nämndemannaförening vid Stockholms Tingsrätt, dnr KS 2018/490

Lägesrapport Norra Djurgårdsstaden, bilaga 6, 6.1 och 6.2 till exploateringsnämndens tertialrapport 1 2018

Uppföljning Stockholms stads miljöprogram dnr KS 2018/680

Klimatinvesteringar delrapport, dnr KS 2018/482

Klimatanpassning, dnr KS 2018/771

Samlastning av stadens egna varuleveranser, dnr KS 2018/388

Rapport – Kvinnors makt och inflytande dnr KS 2018/907

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Tertialrapport 1 för år 2018 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 70,8 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 1,3 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade investeringsutgifter med 97,0 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
5. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 11,0 mnkr. Finansiering sker genom utdelning från stadens donationsfonder enligt bilaga 1 till promemorian.
6. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 24,6 mnkr. Finansiering sker genom att omdisponera för ändamålet avsatta medel under kommunstyrelsen m.m. i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.

7. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 489,1 mnkr för redovisade omslutningsförändringar enligt bilaga 1 och 2 till promemorian.
8. Förändring av målvärden, indikatorer och nyckeltal i kommunfullmäktiges budget för 2018 fastställs enligt bilaga 3 till promemorian.
9. Nämnderna uppmanas och stadens bolag anmodas, genom Stockholms Stadshus AB, att justera och komplettera sina indikatorer och målvärden enligt vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och bilagorna 3 och 4 till promemorian.
10. Nyckeltal med utfall för år 2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i bilaga 5 till promemorian.
11. Fördelning av statsbidrag för extratjänster till stadens nämnder godkänns enligt bilaga 7.
12. Uppföljningen för 2017 av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019 (dnr KS 2018/680) bilaga 8, inklusive redovisning av Klimatinvesteringar delrapport (dnr KS 2018/482) bilaga 9 och redovisning av Klimatanpassning, (dnr KS 2018/771) bilaga 10, godkänns.
13. Projektet ”Hand the ball” beviljas stöd om maximalt 2,0 mnkr för perioden 2018-2020. Stödet utgår via idrottsnämnden som medges budgetjustering med 0,5 mnkr för år 2018. Finansiering sker ur Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov enligt bilaga 1 till promemorian. Kostnaderna för kommande år behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019 och 2020 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
14. Global Champions Tour och Stockholm Horse Week beviljas stöd med maximalt 3,0 mnkr under åren 2019-2021. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019, 2020 och 2021 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
15. Under förutsättning att Svenska Konståkningsförbundet tilldelas arrangörskapet av VM i Konståkning 2021, beviljas stöd med maximalt 3,0 mnkr. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2020 och 2021 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
16. Nämnderna medges medel för sociala investeringar med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
17. Förnyad upphandling av inkassotjänster ska ske i form av en central upphandling med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
18. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta erforderliga beslut rörande central upphandling av inkassotjänster samt tecknande av avtal med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
19. Förstudie kring Samlastning av Stockholms stads egna varuleveranser godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
20. Lägesrapport - Norra Djurgårdsstaden i enlighet med bilaga 6 godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
21. Redogörelsen för färdigställda rapporter från hållbarhetskommissionen 2018 godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
22. Rapport – Kvinnors makt och inflytande, bilaga 11, godkänns.
23. Utöver vad som framgår ovan avslås övriga framställningar i tertialrapport 1 från nämnderna.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Ärendet utgör stadens tertialrapport 1 per den 30 april 2018. Ärendet har beretts av stadsledningskontoret. Samtliga nämnders tertialrapporter per den 30 april med helårsprognos har analyserats i förhållande till budget 2018. Bolagens tertialrapporter har i relevanta delar legat till grund för analysen.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Stockholm ska vara en stad där alla människor kan utvecklas och uppnå sina drömmar och ambitioner. En stad där alla får plats och alla kan vara delaktiga. Med utgångspunkt i visionen om ett Stockholm för alla arbetar vi för ökad kvalitet i våra verksamheter och en fortsatt god välfärd. Tertialrapport 1 visar på god måluppfyllelse i stadens verksamheter.

Tertialrapporten syftar till att ge en samlad bild av stadens ekonomi och verksamhet och redovisar prognostiserade avvikelser mot budget. Allt för att få en god helhetsbild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål.

En god ekonomi och sunda finanser är grundläggande för att Stockholm ska fortsätta utvecklas. Staden har ett stort behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Investeringar måste göras och det ska ske med hög kostnadsmedvetenhet och med stadens och invånarnas långsiktiga behov i fokus. Samtliga nämnder bedöms uppnå årsmålet om att stadens ekonomi är långsiktigt hållbar. Helårsprognosen för 2018 års resultat visar ett överskott.

Bostadsbyggandet i Stockholm håller fortsatta höga nivåer. Fokus är klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Staden håller en hög takt i planeringen under årets första tertial. Till och med april uppgår Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner till 3 157 stycken. Antal markanvisade bostäder uppgår till 2 685 stycken. Antal markanvisade hyresrätter är 1 625.

En viss osäkerhet råder på bostadsmarknaden och en avmattning kan anas i bostadsbyggandet. Takten bör öka under året för att målen ska nås. Samtidigt är det glädjande att de kommunala bostadsbolagen prognostiserar att 2 062 bostäder påbörjas under året. En ny översiktsplan har antagits och vunnit laga kraft.

Kvalitetsarbetet i stadens skolor och förskolor fortsätter. Indikatorn antal barn per anställd i förskolan beräknas uppnås helt under året, medan andelen förskollärare väntas uppnås delvis på grund av bristen på utbildade förskollärare. Arbetet med att utveckla elevhälsan pågår liksom olika insatser för att stärka nyanlända elevers utbildning. Skillnaderna i resultat som kan kopplas till elevers socioekonomiska bakgrund kvarstår, och ett stort arbete pågår för att minska skillnaderna. Bland annat utvecklas samverkan mellan socialtjänst och skolorna och skolsociala team har införts under perioden.

Flera stadsdelar har stärkt stödet till barn som är placerade och i det sociala investeringsfondsprojektet Stärkt tidigt stöd i samverkan arbetar socialnämnden med sju stadsdelsnämnder för att öka och stärka det tidiga generella föräldrastödet.

Arbetet med det sociala stödet till nyanlända utvecklas i syfte att stärka introduktionen i samhället och säkerhetsställa att stadens nya invånare snabbt kommer ut i arbete eller utbildning.

En lotsfunktion har införts under socialnämnden med uppdrag att fånga upp och lotsa vidare personer som vill lämna extremistiska miljöer.

Arbetet med trygghetsfrågor är fortsatt prioriterat. Under perioden har en trygghetskommission inrättats för att samordna och utveckla verkningsfulla insatser för en tryggare stad. En inventering av pågående trygghetsarbete har gjorts i syfte att ytterligare förbättra hur vi arbetar för en trygg och säker stad. En grund har lagts för utarbetandet av kontinuerliga och adekvata lägesrapporter avseende händelser och brott. Under perioden har sju nämnder beviljats medel för trygghetsskapande investeringar, bland annat belysningsåtgärder och trygghetsskapande insatser på ett antal ytterstadstorg/-platser. Bedömningen är att målet ”Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar” kommer att uppnås helt under 2018. Det avser staden som helhet. Det bör dock påpekas att ett antal stadsdelsnämnder står inför stora utmaningar när det gäller att säkerhetsställa att invånarna känner sig trygga.

I arbetet med att stärka den trygghetsskapande kapaciteten har en särskild trygghetsåtgärdsplan genomförts under perioden. Ett team med ambulerande ordningsvakter har skapats, samarbetet med polisen kring kamerabevakning har utökats och sju prioriterade stadsdelar har tillskjutits extra medel för lönetillägg för trygghetspersonal, ökat stöd till civilsamhället och annan trygghetsskapande verksamhet såsom exempelvis förstärkt fältassistentverksamhet.

Genom särskilt avsatta medel, trygghetsfonden, har stadens nämnder möjlighet att genomföra trygghetsfrämjande investeringar i både inre och yttre miljö. I samband med tertialrapporten har 58 ansökningar inkommit från 19 av stadens nämnder om totalt 121 mnkr. Av de inkomna 58 ansökningarna föreslås 29 beviljas till en sammanlagd summa om 68,2 mnkr fördelade på 14 nämnder.

Vi fortsätter att utveckla tillgången till kultur och idrott. Nämndernas aktiviteter pågår enligt plan. En lässatsning med särskilt fokus på pojkar har inletts och ett särskilt samarbete mellan förskolor, skolor och biblioteken har inletts i Järva för att ytterligare nå ut till barn och unga i området. Vårsalongen på Liljevalchs slog besöksrekord med nästan 35 procent fler besökare. Under första tertialet har Åkeshovs sim- och idrottshall invigts efter omfattande renovering och ombyggnaden av Hammarby IP är klar.

Stadsdelarna initierar och genomför ett stort antal aktiviteter för att utveckla arbetet mot målet om en äldreomsorg av god kvalitet. Målet bedöms uppnås helt under året. Stadens satsning på seniorboende med aktivitetscenter har fortsatt under årets första tertial. Aktivitetscentren ska ordna aktiviteter, främja social gemenskap, motverka otrygghet och bidra till fysisk aktivitet. Centren riktar sig både till de boende i seniorboendet samt till äldre i närområdet. Tolv aktivitetscenter ska inrättas under året.

Stockholms stad ska vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor. Resultaten från stadens medarbetarenkät är fortsatt höga och sjukfrånvaron minskar. De allra flesta nämnder har redovisat hur de arbetar för att säkerställa att alla chefer och medarbetare vet var de ska vända sig vid upplevelse av kränkande särbehandling,

sexuella trakasserier eller diskriminering. Alla anställda ska vara trygga på sina arbetsplatser och det är därför av mycket stor vikt att resterande nämnder till tertialrapport 2 redovisar hur de säkerställer rutinerna.

Arbetet mot ett klimatsmart Stockholm fortsätter. Stockholm ska vara fossilbränslefrött år 2040 och ett stort antal aktiviteter har påbörjats för att nå det målet. För att uppnå en hållbar energianvändning sker ett stort arbete med energieffektivisering i stadens fastigheter och trafiknämnden fortsätter utbytet av stadens belysning till energibesparande LED-armaturer. Återbrukstjänsten Stocket påvisar flera fördelar och har ett ökat antal användare. Servicenämnden får en budgetjustering om 1,5 mnkr med ambitionen om att fortsätta utveckla verksamheten.

Förstudien kring samlastning som gjorts visar att det finns möjlighet att öka effektiviteten i godshantering och graden av samlastning. Detta tar vi med oss i det fortsatta arbetet.

Luftkvaliteten i Stockholm blir generellt bättre men tyvärr överskrider normvärdet för kvävedioxid i luften redan under årets första tertial. Under perioden har stadsledningskontoret initierat en utredning om miljözoner som kommer att bedrivas under 2018 och en politisk referensgrupp med representanter för samtliga partier i kommunstyrelsen har tillskapats. Vidare har insatser för en hållbar mark- och vattenanvändning genomförts inom ramen för satsningen på klimatinvesteringar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Tertialrapport 1 för år 2018 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 70,8 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 1,3 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade investeringsutgifter med 97,0 mnkr. Finansiering sker ur Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
5. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 11,0 mnkr. Finansiering sker genom utdelning från stadens donationsfonder enligt bilaga 1 till promemorian.
6. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 24,6 mnkr. Finansiering sker genom att omdisponera för ändamålet avsatta medel under kommunstyrelsen m.m. i 2018 års budget enligt bilaga 1 till promemorian.
7. Nämndernas budgetar justeras för ökade kostnader och intäkter med 489,1 mnkr för redovisade omslutningsförändringar enligt bilaga 1 och 2 till promemorian.

8. Förändring av målvärden, indikatorer och nyckeltal i kommunfullmäktiges budget för 2018 fastställs enligt bilaga 3 till promemorian.
9. Nämnderna uppmanas och stadens bolag anmodas, genom Stockholms Stadshus AB, att justera och komplettera sina indikatorer och målvärden enligt vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och bilagorna 3 och 4 till promemorian.
10. Nyckeltal med utfall för år 2017 godkänns med hänvisning till vad som sägs i bilaga 5 till promemorian.
11. Fördelning av statsbidrag för extratjänster till stadens nämnder godkänns enligt bilaga 7.
12. Uppföljningen för 2017 av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019 (dnr KS 2018/680) bilaga 8, inklusive redovisning av Klimatinvesteringar delrapport (dnr KS 2018/482) bilaga 9 och redovisning av Klimatanpassning, (dnr KS 2018/771) bilaga 10, godkänns.
13. Projektet ”Hand the ball” beviljas stöd om maximalt 2,0 mnkr för perioden 2018-2020. Stödet utgår via idrottsnämnden som medges budgetjustering med 0,5 mnkr för år 2018. Finansiering sker ur Central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Kostnaderna för kommande år behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019 och 2020 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
14. Global Champions Tour och Stockholms Horse Week beviljas stöd med maximalt 3,0 mnkr under åren 2019-2021. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019, 2020 och 2021 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
15. Under förutsättning att Svenska Konståkningsförbundet tilldelas arrangörskapet av VM i Konståkning 2021, beviljas stöd med maximalt 3,0 mnkr. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2020 och 2021 med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
16. Nämnderna medges medel för sociala investeringar med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
17. Förnyad upphandling av inkassotjänster ska ske i form av en central upphandling med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
18. Stadsdirektören ges i uppdrag att fatta erforderliga beslut rörande central upphandling av inkassotjänster samt tecknande av avtal med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
19. Förstudie kring Samlastning av Stockholms stads egna varuleveranser godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
20. Lägesrapport - Norra Djurgårdsstaden i enlighet med bilaga 6 godkänns med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
21. Redogörelsen för färdigställda rapporter från hållbarhetskommissionen 2018 godkänns.
22. Rapport – Kvinnors makt och inflytande, bilaga 11, godkänns.

23. Utöver vad som framgår ovan avslås övriga framställningar i tertialrapport 1 från nämnderna.

Stockholm den 7 juni 2018

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Av nämnderna begärda och av stadsledningskontoret avstyrkta/tillstyrkta budgetjusteringar samt av nämnderna redovisade omslutningsförändringar
2. Resultatprognos och prognos på investeringsplan
3. Förändring av kommunfullmäktiges indikatorer, målvärden och nyckeltal med mera
4. Uppmaning till stadens nämnder och anmodanden till stadens bolag
5. Nyckeltal med utfall för år 2017
6. Lägesrapport för Norra Djurgårdsstaden
  1. Lägesrapport Norra Djurgårdsstaden hållbarhetsredovisning
  2. Lägesrapport Norra Djurgårdsstaden ekonomirapport
7. Fördelning av statsbidrag extratjänster
8. Stockholms stads miljöprogram 2016-2019 uppföljning för 2017
9. Klimatinvesteringar delrapport T1 2018
10. Klimatanpassning T1 2018 maj
11. Rapport - Kvinnors makt och inflytande

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Joakim Larsson och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

På det hela taget visar tertialrapport 1 för 2018 att mycket av utvecklingen i Stockholm fortsätter i en positiv riktning. Stockholm är en attraktiv stad att arbeta, starta företag och bygga bostäder i och konjunkturen är stark, om än avtagande. Även om tertialrapporten överlag är positiv finns dock oroande underliggande tendenser vad avser den ekonomiska utvecklingen på sikt, tendenser som redovisas mer utförligt i konjunkturärendet som behandlades i kommunstyrelsens ekonomiutskott den 30 maj. I ärendet konstateras att om stadens försäljningsinkomster minskar (vilket de gör till följd av Socialdemokraternas politik) och graden av lånefinansiering ökar kommer staden inte att kunna uppfylla kommunfullmäktiges långsiktiga målsättning om en soliditet på 34 procent. Detta kommer leda till en ökad skuldbörda, vilket stadsledningskontoret mycket riktigt konstaterar inte är hållbart över tid.

När Stockholm växer i en historiskt stor omfattning är det både nödvändigt och rimligt att möta den växande stadens behov med betydande investeringar i såväl bostäder som skolor och infrastruktur av olika slag. Under Alliansens år i majoritet ökade också investeringstakten betydligt för att svara upp mot framtidens behov. Inte minst togs en planering för omfattande utbyggnad av skollokaler fram. Alliansens politik förenade en hög investeringstakt med en aktiv fastighetsförvaltning som inkluderade såväl ombildningar av hyresrätter som

beståndsförsäljningar. Därmed lades en solid grund för att genom intäkter från realisationsvinster minska kommunkoncernens behov av extern upplåning. När vi lämnade över 2014 var därför kommunkoncernens samlade låneskuld långt lägre än den hade varit om investeringarna hade finansierats endast genom extern upplåning.

Socialdemokraternas tillkortakommanden i att styra staden har ända sedan mandatperiodens början varit som mest uppenbara avseende stadens långsiktiga ekonomiska utveckling. Socialdemokraterna har av ideologiska skäl i snart fyra år fört en politik som skadar kommunkoncernens långsiktiga finansiella ställning och som kommer att få allvarliga följder även för driftbudgeten på längre sikt. Det är ett ofrånkomligt resultat av Socialdemokraternas politik att kraftigt höja investeringstakten och samtidigt drastiskt minska intäkterna från realisationsvinster och beståndsförsäljningar. Genom att Socialdemokraterna dogmatiskt förvägrar hyresgäster i ytterstaden att friköpa sina lägenheter från stadens bostadsbolag och genom att Socialdemokraterna av likaledes dogmatiska ideologiska skäl motsätter sig avyttringar ur bostadsbolagens bestånd uppstår inga realisationsvinster. Därmed är Socialdemokraterna till följd av sin egen politik tvingade att finansiera investeringarna genom omfattande extern upplåning. Facit är att kommunkoncernens upplåning har mer än fördubblats sedan 2012 och limiten för kommunkoncernens externa upplåning två år i rad har höjts med tio miljarder kronor.

Prognosen för kommunkoncernens externa upplåning är mot den bakgrunden oroväckande. Den externa upplåningen bedöms mer än fördubblas under denna mandatperiod, från 23 miljarder kronor i september 2014 till omkring 50 miljarder kronor i september i år. En sådan ökningstakt på kommunkoncernens låneskuld inte är långsiktigt hållbar. Den ökade skuldtutvecklingen kan komma att medföra en försämrad kreditvärdighet vilket, tillsammans med en normalisering av ränteläget, riskerar att öka kapitalkostnaderna på ett sätt som på sikt kommer att tränga undan driftmedel.

En kraftigt ökad skuldbörda är bekymmersam på flera sätt. En ökande skuldbörda och minskande soliditet riskerar på sikt att urholka kommunkoncernens finansiella ställning, med följd att kreditvärdigheten kan komma att försämrats. En försämrad kreditvärdighet skulle medföra ökade räntekostnader. Socialdemokraternas uttalade inställning, att det rådande ränteläget talar för lånefinansiering, är mot den bakgrunden häpnadsväckande ansvarslös. Det rådande ränteläget, med en negativ reporänta, är exceptionellt och kan inte förmodas vara hur länge som helst. När väl ränteläget normaliseras riskerar staden en kostnadsexplosion på grund av omfattande kapitalkostnader. Det riskerar i sin tur att påtagligt tränga undan utrymmet för välfärdens verksamheter. Följden blir att kommunkoncernens ekonomi kommer att behöva saneras för att lindra verkningarna av Socialdemokraternas kortsiktiga ekonomiska politik.

Stadsledningskontoret har år efter år bekräftat våra farhågor genom att konstatera att om stadens försäljningsinkomster minskar och graden av lånefinansiering ökar kommer staden inte att kunna uppfylla kommunfullmäktiges långsiktiga målsättning om en soliditet på 34 procent. Det kommer att leda till en ökad skuldbörda, vilket stadsledningskontoret upprepade gånger har konstaterat inte är hållbart över tid.

Mot denna bakgrund behöver staden prioritera sina investeringar. Det inte acceptabelt att nämnderna dessutom överskrider investeringsplanen med 1,3 miljard kronor per år i genomsnitt. Socialdemokraterna borde agera för att förmå nämnderna att prioritera sina investeringar inom ram istället för att skapa förväntningar om fortsatt ökade investeringar. Det gäller i synnerhet bostadsbolagen, vars förmåga att lämna utdelning till staden bedöms vara begränsad kommande år.

Kommunkoncernens investeringsvolym uppgår till drygt 100 miljarder kronor för åren 2019–2023, vilket är rekordhögt. En så hög investeringsnivå kan inte uteslutande finansieras genom upplåning. Det är inte hållbart. Vi har därför yrkat i koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB att budgeten för koncernen revideras med direktiv till bostadsbolagen att möjliggöra för ombildningar i ytterstaden och beståndsförsäljningar av objekt som saknar strategisk betydelse. Det är nödvändigt för att förhindra den skulduppbyggnad som

Socialdemokraternas politik ofrånkomligen leder till. Vi har likaså yrkat att koncernstyrelsen ska genomföra en översyn av dotterbolagens investeringsplaner ur ett lönsamhetsperspektiv, i syfte att minska skuldsättningen. Koncernen ska under perioden prioritera de investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad.

Med Alliansens politik 2006–2014 kunde avsevärda investeringsvolymerna finansieras genom överskott och reavinstintäkter istället för genom upplåning. Läget är detsamma nu. Om Alliansens politik hade väglett kommunkoncernen hade lånebehovet varit mindre.

Sammanfattningsvis har Socialdemokraternas politik de gångna fyra åren ökat de finansiella riskerna samtidigt som möjligheten att agera expansivt, i likhet med Stimulans för Stockholm under den internationella finanskrisen, kraftigt beskurits, vilket är illavarslande i ett läge när Stockholmskonjunkturen nu bedöms vika. Det är en politik som vi finner felaktig, kortsiktig och oroande och som väsentligt skiljer sig från Alliansens målmedvetna strävan att förena en hög investeringstakt för det växande Stockholm med starkt ekonomiskt ansvarstagande.

Exploateringsnämnden har inte ekonomisk balans i projekten. Nämnden har inte beaktat denna tidigare kritik vad gäller planering, styrning och genomförande av investeringar. Stadsrevisionen konstaterar att detta arbete måste intensifieras. Det handlar om planeringen och genomförandet av stora investeringsprojekt samt om att beslutsunderlagen angående markanvisningar måste innehålla realistiska tidsplaner. Bristerna är påfallande. Då flera stora stadsbyggnadsprojekt nu lagts på is kan vi räkna med att denna brist på kontroll är mer regel än undantag och har blivit majoritetens signum vad gäller investeringar. Ytterligare förskjutningar sker vad gäller projekten Slakthusområdet, Värtahamnsområdet och Persikan. Ett flertal projekt, som Årstafältet 1, Kolkajen m.fl. överskrider kommunfullmäktiges beslutade budget med mer än 15 procent. Detta är i strid med investeringsstrategin, vars syfte är att planeringen för samhällsutvecklingen ska vara långsiktig och därmed stabil.

Under årets första månader har antalet markanvisningar minskat. I februari markanvisades närmare 1 400 lägenheter, varav 975 hyresrätter. I mars var siffran 1 100 (varav 500 hyresrätter och 300 studentlägenheter). Under april markanvisades drygt 300 lägenheter. Orsaken till den uppseendeväckande minskningen behöver genomlysas. Vi kan konstatera att det är obalans mellan hyresrätter och bostadsrätter, vilket inte stämmer överens med exploateringsnämndens målsättning att ha en god blandning av upplåtelseformer över hela staden.

I tertiärrapporten för stadsbyggnadsnämnden uppvisas en oroväckande minskning i inflödet av större ärenden, vilket påverkar stadsbyggnadsnämndens intäkter och resulterar i ett underskott på 16,8 miljoner kronor mot periodiserad budget. Minskningen av inflödet av större ärenden innebär att nämndens kostnader ses över, vilket kan komma att få effekt på personalsidan. Vi menar att tendensen är mycket oroväckande och skälen till minskningen i inflödet behöver genomlysas för att kunna hålla en budget i balans. Det kan konstateras att ett genomfört arbetssätt med mer av byggaktörsdrivna detaljplaner hade kunnat innebära att fler mindre aktörer getts chansen att utveckla sina projekt. Dessa har hitintills mötts av negativa eller uteblivna planbesked alternativt inte erhållit planhandläggare.

I tertiärrapporten blir det tydligt hur de många målen har svårt att landa i en konkret verklighet. Det är anmärkningsvärt att så många mål anses uppfyllda, trots att det inte överensstämmer med hur det faktiskt förhåller sig. Målet att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar anses vara helt uppfyllt, trots att stadens egen trygghetsundersökning visat att otryggheten ökat dramatiskt. Kvinnors otrygghet lyfts fram i rapporten och vikten av överblickbara offentliga rum och mer levande gatumiljöer. Detta har vi upprepat påpekat ska vägleda stadsutvecklingen, bland genom kvartersstrukturer som visar var gränsen mellan offentligt och privat går samt med bottenvåningar som inrymmer aktiviteter och näringsliv. Socialdemokraterna för dock en motsatt politik, med punkthus och otrygga öppna och halvöppna kvartersstrukturer.

Målet att Stockholm ska utvecklas med hänsyn taget till olika stadsdelars identiteter anses även det uppfyllt. Det är anmärkningsvärt, då Socialdemokraterna inte tar hänsyn till befintlig

bebyggelse utan placerar in högre punkthus i villaområden. Målet att Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo anses också uppfyllt. Men exempelvis är årsmålet för antalet godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling 3 600. 2017 uppnåddes 2 921. Årets utfall är hittills 8. Vi ser med oro på hur ett flertal investeringar, som projektet vid Brommaplan, projekt i Älvsjö, Farsta och Hagastaden, har lagts på is. Fördröjningar och förseningar i fler och fler projekt medför fördyringar. Inbromsningen av flera stora bostadsprojekt i kombination med andra faktorer på marknaden, som inlåsnings effekter, är bekymmersamt. Den socialdemokratiskt ledda regeringens beslut att införa amorteringsgrad drabbar stockholmarna mest och i synnerhet unga som redan nu står långt ifrån bostadsmarknaden. Stockholmshuset har inte resulterat i lägre hyreskostnader, något som var målet med "konceptet". Det vi än så länge sett är enbart spadtag. Målet för antalet studentbostäder är inte i närheten av att vara uppnått. Socialdemokraterna når inte årsmålen vad gäller flera indikatorer för bostadsbyggande.

Det blir allt tydligare att det skett en ambitionssänkning när det kommer till att hålla Stockholm snyggt, rent och tryggt. Klottret har ökat kraftigt och staden hinner inte med så kallade nollställningar på grund av den ökande mängden klott. Samtidigt har andelen som är nöjda med renhållningen i staden rasat ner till endast 61 procent och trafiknämndens egna mätningar visar att nedskräpningen har ökat. Prioritet bör ligga på att öka ambitionerna och avsätta mer pengar för att göra Stockholm till den rena och snygga stad den bör vara. Detta är, precis som klottersanering, en trygghetsskapande åtgärd.

Trafiknämnden ansvarar för många omfattande infrastruktursatsningar, vilka riskerar att bli lidande om kostnadskontrollen inte fungerar samtidigt som planerade investeringar inte genomförs. Kostnadsöverskridanden riskerar att tränga undan andra viktiga investeringar, vilket vore mycket olyckligt. Det är lätt att öka ambitionerna, men det är en annan sak att leverera och vi kan bara hoppas se ökad leverans i enlighet med trafiknämndens antagna planer och investeringsplaner under resten av år 2018.

Föga förvånande har parkeringsintäkterna ökat när både parkerings- och felparkeringsavgifterna höjts, kraftigast för MC och moped som inte orsakar trängsel och för rörelsehindrade som är beroende av att ta sig fram med bil. En tydlig målsättning med de förändrade taxorna verkar ju ha varit ökade parkeringsintäkter och det är vad som händer när stockholmarna tvingas betala mer för parkering. Att nämnden planerar att förbruka överskottet från de ökade intäkterna på bland annat renhållningsåtgärder kopplade till EU-migranternas uppehållsplatser, visar att den S-ledda majoriteten misslyckats med att arbeta målmedvetet med verksamma insatser för att förebygga etableringen av olagliga sov- och boplatser.

Inom skolan kan vi också sammanfatta en mandatperiod med en lång lista med brutna vallöften. Stockholms skolor skulle prioriteras och Socialdemokraterna lovade Stockholms väljare stora satsningar på skola och lärarlöner. Skatten har höjts och dessa pengar skulle enligt retoriken gå oavkortat till Stockholms skolor. Det har sedan gång på gång visat sig att detta endast varit just retorik.

I budgeten för år 2017 gjorde Socialdemokraterna den lägsta höjningen av schablonbeloppet på tolv år. Höjningen av schablonbeloppet täcker knappt inflationstakten, inte heller ger det utrymme för löneökningar för de anställda inom förskolan eller skolan.

Trots utlovade satsningar på trygghet och arbetsro så lyser såväl åtgärder som resultat med sin frånvaro. Utbildningsnämnden visar gula markeringar på i princip samtliga indikatorer som rör detta, det är oacceptabelt. Arbetet ska bedrivas i syfte att minska skillnaderna mellan skolor och höja skolresultaten, men återigen ser vi hur skillnaderna mellan stadsdelar, skolor och elever ökar samtidigt som betyg och kunskapsresultaten alltför lågt ligger på en alltför låg nivå. Stockholms elever och lärare förtjänar en skola sätter fokus på kunskap och trygghet

Elevantalsökningen i år, liksom under en överskådlig framtid, är hög. Men på skolområdet kan vi dessvärre notera att Socialdemokraternas politik hittills mest har inneburit en avvisande inställning till nyetableringar av fristående skolor. Socialdemokraternas politik är tydligt fientlig till fristående skolhuvudmän. Om alla dessa elever ska få en bra skolgång

måste fristående såväl som kommunala skolor ges goda förutsättningar att verka, konkurrera och erbjuda en högkvalitativ utbildning. Att istället låta de ideologiska skyggglapparna diktera valfrihetsmotståndet är beklagligt för Stockholms befintliga och tillkommande elever. Det riskerar också att leda till, när färre utövare tillåts bidra, att trängseln i skolorna och därmed klasstorlekarna ökar, tvärtemot vad Socialdemokraterna lovade stockholmarna före valet. Satsningar på kvalitet går inte att göra enbart i ord, de måste också åtföljas av handling och konkreta beslut.

Inom förskolan är problemet ett annat. Behovet av att hitta en lösning för att få fler förskollärare i verksamheten är fortfarande trängande, då en av de viktigaste faktorerna för att förskolan ska kunna hålla en hög kvalitet är en välutbildad personal och att andelen förskollärare är hög. Vi ser därför tyvärr att bristen på förskollärare riskerar att påverka kvaliteten inom förskolan negativt under Socialdemokraternas styre. Särskilt allvarig är förskolläraryrket mot bakgrund av den ofinansierade rätten till heltid för barn till föräldralediga som Socialdemokraterna har infört, där förskolor flaggat för ökad arbetsbelastning och beskrivit regelförändringen som att den tär på verksamhetens resurser.

Sverige har under de senaste åren befunnit sig i en högkonjunktur, vilket är en av de starkast bidragande orsakerna till att arbetslösheten varit låg både i Stockholm och i övriga landet. I princip råder det full sysselsättning för inrikes födda och väletablerade på arbetsmarknaden. Trots detta, finns det grupper som utmärker sig i arbetslöshetsstatistiken och har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det handlar exempelvis om utomeuropeiska invandrare. Det tar idag i genomsnitt åtta år för en utrikesfödd att få ett jobb samtidigt som klyftorna mellan inrikes- och utrikesfödda är markanta. De socioekonomiska skillnaderna mellan grupper såväl som stadsdelar visar på en tudelad stad där bostadsadress har blivit avgörande för människors framtid. Jämfört med innerstaden är exempelvis arbetslösheten fyra gånger större i vissa områden i ytterstaden och ohälsotalen är dubbelt så stora. Oavsett om man bor i Rinkeby eller Norrmalm ska alla människor få förutsättningar för egenförsörjning och känna tryggheten av att ha ett jobb att gå till.

Alla barn, unga och vuxna ska ha rätt till likvärdiga insatser inom socialtjänsten och det måste finnas en fungerande socialtjänst som fångar upp unga tidigt med tydliga insatser. I realiteten behandlar emellertid socialtjänsten barn och unga olika. Exempelvis dras unga in i djup kriminalitet i Rinkeby-Kista innan socialtjänsten ingriper genom omhändertagande enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). I andra stadsdelar, exempelvis Östermalm, tvångsomhändertas och placeras unga utanför hemmen innan problemen hunnit bli lika omfattande. Inget barn ska dras in i kriminalitet på grund av att samhället inte agerar i tid och alla har rätt till en likvärdig bedömning.

Stockholm är beroende av ett vitalt, innovativt och diversifierat näringsliv för att utvecklas som attraktiv stad med en stark sysselsättning. Det är därför oroande att Stockholm har rasat med över 100 placeringar i Svenskt Näringslivs årliga ranking av näringslivsklimatet i Sveriges kommuner och allt fler företagare anser att företagsklimatet försämrats de senaste åren. I Svenskt Näringslivs årliga enkätundersökning för Stockholm anger 28 procent av företagen att företagsklimatet försämrats de senaste åren jämfört med 14 procent i landet. På en skala från 1 till 6 får Stockholms kommunpolitikernas attityder till företagande en skrämmande 2,8 och tjänstemännens attityder något lägre. Samtidigt anser över hälften av företagarna anser att brottslighet är ett problem för det egna företaget i staden. Företagande är avgörande för Stockholms jobbskapande och framtidsutsikter och företagare förtjänar bättre. Ett företagsklimat som upplevs som ogynnsamt hotar framtida investeringar och etableringar, vilket stockholmarna och staden som helhet förlorar på.

Sedan majoritetsskiftet 2014 har Socialdemokraterna fört en ideologisk kommunaliseringspolitik beträffande verksamheter som drivits av enskilda aktörer. Flera verksamheter, allt från vård- och omsorgsboenden till parklekar och sociala verksamheter, har tagits över i kommunal regi. Så äventyras valfriheten och mångfalden i välfärden, investeringsviljan och stadens ekonomiska hushållning, i ett läge när välfärdsbehoven är stora

och ständigt växer. Fyra av fem jobb skapas i de mindre företagen, det ger inte bara arbetstillfällena och tillväxt, det ger också skatteintäkter.

Stockholm ska vara en stad med levande och trygga stadsdelar. Men ett antal stadsdelsnämnder står inför stora problem när det gäller att säkerställa trygghet för invånarna. Mer än var femte invånare i Stockholm är orolig för att utsättas för brott, en jämfört med Stockholms stads senaste trygghetsundersökning för tre år sedan. Var femte stockholmare är orolig för att någon närstående ska drabbas av brott och oron för rån har ökat från 15 till 20 procent. En högre andel kvinnor, än män, uppger rädsla för att utsättas för våld. Graden av oro upplevs olika beroende på var i staden man bor. I stadsdelsområdena Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Skärholmen upplever fler personer sig otrygga, än i andra stadsdelsområden. Det är inte acceptabelt att kvinnor inte vågar åka tunnelbana på kvällen för att de känner sig otrygga. Vi kommer aldrig att kompromissa om stockholmarnas trygghet. Vi vill ha fler ordningsvakter och strategiskt placerade trygghetskameror samt åtgärder i stadsmiljön som minskar brottsligheten och öka tryggheten och vi vill tillämpa nolltolerans mot klotter, nedskräpning och nedgångna platser. Det handlar också om att arbeta brottsförebyggande. Det sociala arbetet får aldrig glömmas. Vi måste aktivt arbeta för att minska risken för kriminalitet och otrygghet redan från start. Så kan vi vända trenden med ökad otrygghet i Stockholms stad.

Vi har vid flertalet tillfällen påpekat att fastighetsnämnden behöver säkerställa att enskilda investeringsprojekt håller budget. De senaste åren med en socialdemokratiskt ledd majoritet i staden har resulterat i över två miljarder kronor i fördyringar för olika byggprojekt. Vi konstaterar att fastighetsnämnden uppmanas att vidta åtgärder för att förbättra prognosarbetet inom investeringsområdet.

Ökning av insamlingsgraden för matavfall går mycket trögt. Nu kan vi konstatera att staden inte ens är i närheten av att uppnå det nationella målet om en insamlingsgrad på 70 procent till 2020. Förutom undermålig politisk styrning beror det på att byggnationen av sorteringsanläggningen i Högdalen är försenad där planerad drift blir tidigast under 2021. Därtill noterar vi att majoritetens uppskjutna mål om en insamlingsgrad på 70 procent till år 2021 inte går i takt med vad stadens ansvariga bolag, Stockholm Vatten och Avfall, anser möjligt med 55 procent till 2021.

Vi ser det som allvarligt att dygnsnormvärdet för kvävedioxid i luft inte uppnås. Antalet registrerade dygn med kvävedioxidhalter över normvärdet har redan under det första tertiet passerat det maximala för året, detta med risk för allvarliga hälsoeffekter. Överskridandet beror till stor del på utsläppen från trafik där antalet fossilbränsle drivna fordon i Stockholmstrafiken för närvarande inte minskar. Arbetet med att bekämpa hälsofarlig luft i Stockholm måste nu intensifieras genom teknikutveckling, tekniska och ekonomiska styrmedel samt analys var i staden miljözoner kan behövas.

Stockholm är en fantastisk stad med goda utvecklingsmöjligheter. Men ekonomiskt lättsinne, skuldsättning, skattehöjningar, kortsiktigt bostadsbyggande, höga sjukskrivningar, tilltagande otrygghet och ett raserat företagsklimat är tydliga signaler om att Stockholm behöver ett maktskifte i höst. Alliansens partier är redo att axla ansvaret och vända Stockholms utveckling.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Tertialrapporterna med helårsprognos utgör en del av den löpande uppföljning som kommunstyrelsen har ansvar för. Uppföljningen bygger i huvudsak på att prognostiserade avvikelser mot budget och mot verksamhetens mål redovisas och kommenteras. Syftet är att samlad information om ekonomi och verksamhet ska ge stadens ledning en helhetsbild av budgethållning, effektivitet och kvalitet i relation till beslutade mål. Underlagen utgör en viktig del i kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av kommunfullmäktiges budget 2018 ska stadens nämnder liksom tidigare år upprätta tertialrapport 1 med fokus på avvikelserrapportering samt eventuella åtgärder för att ha en ekonomi i balans och att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter.

Kommunfullmäktige har fastställt fyra inriktningsmål samt 26 underliggande mål för verksamhetsområden. Under respektive inriktningsmål ges en sammanfattad bedömning av nämndernas och bolagens prognostiserade uppfyllelse av årsmålet.

I föreliggande ärende gör stadsledningskontoret en bedömning av uppfyllelse av verksamhetsområdesmålen för det innevarande året. Bedömningen utgår från hur nämnderna och styrelserna, i sina verksamhetsplaner, beskriver att de kommer arbeta under året för att bidra till uppfyllelse av årsmålet.

Beredning

Ärendet har beretts av Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål utgör ramen för stadens styrning av verksamheterna. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och tydliggör vad som är viktigt att nämnder och bolagsstyrelser uppfyller. Tidsperspektivet är en mandatperiod. Uppfyllelsegraden av inriktningsmålen är en förutsättning för att god ekonomisk hushållning uppnås i staden.

Kommunfullmäktiges verksamhetsmål konkretiserar inriktningsmålen för de olika verksamheter som bedrivs i staden. Tidsperspektivet är flerårigt. Målbedömningen som görs ska därför ses som en bedömning av om staden är på rätt väg och i vilken grad det aktuella målet uppnåtts under året snarare än om det långsiktiga verksamhetsområdesmålet faktiskt har uppnåtts.

För majoriteten av alla verksamhetsområdesmål finns ett antal indikatorer och för varje indikator har satts ett årsmål. Bedömningen av måluppfyllelsen grundas på en sammanvägning av de indikatorer som valts samt nämndernas analyser för respektive verksamhetsområdesmål. Årsmål för indikatorerna sätts utifrån läge, förutsättningar och ambitionsnivå och utifrån vilken nivå som ska uppnås för respektive år.

Ett Stockholm som håller samman

Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer uppnås helt för 2018. Bedömningen baseras på att årsmålet för samtliga av de sju underliggande verksamhetsområdesmålen prognostiseras uppnås helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Alla barn ska ha lika goda möjligheter oavsett bakgrund. Stadens verksamheter ska bidra till att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn samma chans och därigenom värnar barnets rättigheter. Satsningar på att ytterligare höja och värna kvaliteten i skola och förskola är grundläggande för att uppnå målsättningen.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för tio av kommunfullmäktiges tolv indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktiges indikator ”Kvalitetsindikator – självvärdering utifrån läroplansuppdrag” utgår för utbildningsnämnden då det enbart gäller de kommunala förskolorna.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder har genomfört och kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Det arbete som bedrivs i stadens förskolor och skolor inom ramen för stadsdelsnämndernas respektive utbildningsnämndens ansvar beskrivs under separata rubriker nedan. Övriga nämnder bidrar också till att målet nås. Kulturnämnden arbetar för att nå fler barn och unga i de områden där deltagandet är som lägst i kulturskolans avgiftsbelagda verksamheter. Även idrottsnämnden arbetar för att nå fler barn och unga, de fokuserar på att öka andelen fysiskt aktiva som bor i områden som är mindre socioekonomiskt gynnsamma.

Utbildningsnämnden, socialnämnden och sju av stadens stadsdelsnämnder fortsätter utveckla skolsociala stödteam för att unga ska få möjlighet till att klara kunskapsmål och närvaromål. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beskriver hur de samarbetar med utbildningsnämnden för att nå målet om jämställdhet och för att öka andelen flickor som får skolsocialt stöd.

Genom stadens fortsatta arbete i SAMS (samordnad skolplanering i Stockholms stad) ska en ekonomiskt hållbar utbyggnad av lokaler för alla stadens pedagogiska verksamheter säkerställas. Samarbetet i tidiga skeden i bostadsplanering har stärkts och arbetet med att ta fram ett funktionsprogram för förskolelokaler är påbörjat. I programmet är barnens utemiljö prioriterad.

Förskola

Stadsledningskontorets bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på nämndernas bedömning av måluppfyllelsen samt indikatorernas utfall och prognos. Samtliga stadsdelsnämnder bedömer att målet uppnås helt. Fyra av kommunfullmäktiges sex indikatorer uppnås, eller prognostiseras att uppnås helt och två uppnås delvis.

De två indikatorer som uppnås delvis är andel förskollärare av totalt antal anställda och antal barn per anställd. Indikatorn antal barn per anställd prognostiseras även att uppnås helt under året. Prognosen är att indikatorn andel förskollärare endast uppnås delvis under året på grund av bristen på utbildade förskollärare. För att öka möjligheten att nå målet samordnar utbildningsnämnden kompetensförsörjnings-insatser i staden, bland annat vidareutbildning av barnskötare till förskollärare.

Utbildningsnämnden arbetar stadsövergripande med det systematiska kvalitetsarbetet i stadens förskolor. Det görs bland annat i dialog med stadsdelsnämnderna utifrån de kommunala förskolornas kvalitetsredovisningar. För att beskriva utvecklingen och kvaliteten i både kommunala och fristående förskolor har utbildningsnämnden tagit fram en ny rapport som ska uppdateras årligen, Förskolerapporten. Årets Förskolerapport visar att kommunala och fristående förskolor generellt är välfungerande och håller en hög kvalitet. Det finns dock utmaningar, främst avseende kompetensförsörjningen där antalet utbildningsplatser inte motsvarar rekryteringsbehovet. Arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare pågår.

Arbetet med digital utveckling inom förskolan fortsätter och förskolans medarbetare förbereder sig för införandet av Skolplattformen i september. Digitala verktyg som lär- och läsplattor ger barnen möjlighet att utveckla både svenska språket och sitt eget modersmål. För att främja språkutvecklingen arbetar flera stadsdelsnämnder med Skolverkets satsning ”Läslyftet”. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd genomför ett pilotprojekt med ett förskolebibliotek tillsammans med Stockholms stadsbibliotek.

Jämställdhetsarbetet inom stadens förskolor fortsätter bland annat genom utbildning av personal och utveckling av dokumentation. En förskolenhet i Skarpnäck har blivit lokalt och internationellt uppmärksammas för sitt jämställdhetsarbete som fokuserar på normkritik och att motverka maktstrukturer.

Grund- och grundsärskola, fritidshem samt gymnasie- och gymnasiesärskolan

Stadsledningskontorets bedömning är att målet för verksamhetsområdet uppnås helt. Bedömningen grundar sig på utbildnings-nämndens bedömning av måluppfyllelsen samt på att fem av kommunfullmäktiges sex indikatorer prognostiseras att uppnås helt och en delvis. Den indikator som bedöms uppnås delvis under året är andel gymnasieelever som slutfört utbildningen inom tre år. Bedömningen görs då målet om 74 procent är högt satt i förhållande till föregående års utfall. Utfallet 2017 var 63 procent, vilket kan jämföras med snittet för riket som samma år var 66 procent.

Resultaten från brukarundersökningarna och elevernas betygsresultat är ännu inte klara och redovisas i tertialrapport 2. Under 2017 genomförde stadens skolor en kartläggning av elevernas kunskaper i årskurs 1. I arbetet användes Skolverkets obligatoriska bedömningsstöd. Resultatet av kartläggningen visar att 80 procent av eleverna har uppnått kraven för läsning i 85 procent av skolorna och att över 80 procent av eleverna har grundläggande taluppfattning i matematik i 93 procent av skolorna.

Föregående års betygsresultat i årskurs 6 och i årskurs 9 visar att en högre andel flickor än pojkar uppnår målen i samtliga ämnen. Utbildningsnämnden drar slutsatsen att den största aggregerade skillnaden kan hänföras till socioekonomiska förutsättningar. Det innebär att elever på skolor i områden med mindre gynnsamma socioekonomiska förutsättningar generellt har lägre resultat. För att minska skillnaderna och uppnå en långsiktigt hållbar resultat-utveckling som gynnar alla elever fortsätter utbildningsnämnden arbeta med grundskolans prioriterade områden; elevhälsa, nyanlända elever, fritidshem, övergången mellan grund- och gymnasieskola samt digitalisering. Därtill utvecklar utbildningsnämnden stödet till skolorna. De enskilda skolorna arbetar utifrån sina specifika resultat för att minska skillnaderna.

Föregående års brukarundersökning i årskurs 8 visar att en högre andel pojkar än flickor känner sig trygga i skolan. Av utbildnings-nämndens analys framkommer bland annat att elever på skolor i mindre socioekonomiskt gynnsamma områden känner sig mindre trygga. Utbildningsnämnden arbetar med generella och specifika insatser riktade till vissa skolor. Utbildningsnämnden utvecklar arbetet kring kränkande behandling och ger stöd till skolorna i deras arbete med våldsprevention, könsroller, normkritik och säkerhetsarbete. De enskilda skolorna arbetar utifrån sina specifika resultat för att minska skillnaderna.

Arbetet för att utveckla elevhälsan pågår. Utbildningsnämnden erbjuder elevhälsans yrkesgrupper i grund- och gymnasieskolorna stöd, bland annat genom föreläsningar, kompetensutveckling och handledning. Utbildningsnämnden fortsätter även arbetet med att ta fram en samlad strategi för utveckling av elevhälsan i grundskolan, strategin beräknas bli klar i juni.

Nyanlända elevers kunskaper kartläggs av START Stockholm (START). För att möjliggöra ett gemensamt mottagande av elever som ska börja grundskolan eller gymnasieskolan har START placerats centralt i staden. Olika insatser för att stärka nyanlända elevers utbildning. De erbjuds bland annat strukturerad studiehandledning som fokuserar på information om skolsystemet samt synen på kunskap och inläring. Under våren genomförs pilotprojektet ”Ung i STHLM” på tre gymnasieskolor. I projektet möts en klass från ett nationellt program och en klass från språkintrödningsprogram under tolv tillfällen. Målet är att eleverna genom samarbete ska öka upplevelsen av trygghet på skolan och i staden samt att de lär sig använda film som språk.

Läroplanen ställer nya krav på digitalisering som innebär att eleverna ska utveckla förståelse för hur digitalisering påverkar individen och samhället. Det innebär att samtliga lärare förväntas ha ökat fokus på digital kompetens. Utbildningsnämnden har därför tagit fram en kompetensförsörjningsplan för lärare i grundskolan.

Utbildningsnämnden har i uppdrag att ta fram ett mått som visar skolornas bidrag till elevernas kunskapsutveckling, ett så kallat added value-mått. I syfte att identifiera svagheter och styrkor med olika tillvägagångssätt genomför utbildningsnämnden en kartläggning av hur andra huvudmän har arbetet med liknande mått. Parallellt har utbildningsnämnden prövat ett par mått, bland annat har de följt betygsutvecklingen mellan årskurs 7 och 9. Utbildningsnämnden ser att det finns utmaningar med olika typer av mått, varav en är att antalet elever blir litet när måttet följer elever som går kvar i samma skola under hela högstadiet. Det som kvarstår i arbetet är att färdigställa kartläggningen och analysen samt att presentera resultatet.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel förskollärare av totalt antal anställda	41%	38%	36%	2 %	Delvis	Målet nås delvis på grund av brist på, och svårigheter att rekrytera förskollärare.
Antal barn per grupp	16	15,8			Helt	
Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	5			Delvis	Målet nås delvis, dels på grund av brist på såväl förskollärare som barnskötare, dels på vissa SDN:s sjunkande barn- antal samt fler äldre barn i

						jämfört med yngre barn i barngrupperna vilket ger större barngrupper.

Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

För att förebygga sociala problem ska stadens verksamheter fokusera på det förebyggande arbetet och tidiga insatser. Den sociala barn- och ungdomsvården och missbruksvården ska förstärkas och socialsekreterarnas arbetsituation förbättras. Insatser mot hemlöshet ska stärkas och stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt. Sju av kommunfullmäktiges nio indikatorer prognostiseras att uppnås helt och en indikator uppnås helt och en delvis. Nämnderna har därutöver bedömt att de i huvudsak kommer att uppnå sina egna nämndmål och nämndindikatorer samt de aktiviteter de föresatt sig i sina verksamhetsplaner.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder genomför en rad olika aktiviteter under året som bedöms bidra positivt till utvecklingen inom området och måluppfyllelsen.

Samverkan mellan socialtjänsten och skolorna fortsätter att utvecklas. Socialnämnden, i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna har under året infört skolsociala team med uppdraget att ge stöd till elever i årskurs 4 - 9 som riskerar att inte klara kunskapsmålen. Arbetet bygger på lärdomar från pilotprojekten inom ramen för PPSS (Pilotprojekt skola socialtjänst). Uppdragsdirektiv för socialnämndens arbete med skolsociala team under 2018 har tagits fram och beslutats. En stadsintern samverkansgrupp för styrning av arbetet har etablerats. Ramverket innehåller en modell för likställd strategisk styrning av det lokala skolsociala arbetet.

Arbetet för att bättre nå fram till familjer med barn i förebyggande syfte har intensifierats inom flera stadsdelar. Familjens hus har öppnat i Enskede-Årsta-Vantör och föräldrastödsprogrammet "Föräldraskap i Sverige" har testats.

I det sociala investeringsfondsprojektet Stärkt tidigt stöd i samverkan i ytterstaden driver socialnämnden ett utvecklingsarbete i samarbete med sju stadsdelsnämnder i syfte att öka och stärka det tidiga generella föräldrastödet till föräldrar. I fyra stadsdelar (Husby, Skärholmen, Rågsved och Hässelby Gård) har lokala barnavårdscentraler beviljats medel av Stockholms läns landsting för att erbjuda utökat hembesöksprogram i samarbete med föräldrarådgivare. Alla förstagångsföräldrar i dessa områden kommer därmed att erbjudas hembesök av BVC-sköterska och föräldrarådgivare vid sex tillfällen under de första 15 månaderna.

Flera stadsdelar har även stärkt stöd till placerade barn. I Rinkeby-Kista har ett arbete påbörjats i syfte att finna vilka insatser socialtjänsten kan erbjuda, i egen regi och i samarbete med Framtid Stockholm Järva och Fryshuset.

Staden har under tertialet levt upp till tak över huvudet-garantin (TÖG). Flera stadsdelsnämnder har intensifierat arbete med barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden under perioden.

Under perioden har arbetsmarknadsnämnden varit pådrivande, utifrån ett samordningsansvar, för att utveckla det sociala stödet till nyanlända som är ett viktigt led i arbetet för att förbättra nyanländas etablering och inkludering i samhället. Detta har skett i nära samarbete med socialnämnden. Samtliga stadsdelsnämnder har satt igång det sociala stödet i form av uppsökande arbete, enskilda samtal och tematräffar. Flera stadsdelsnämnder har initierat eller har sedan tidigare kontakter med civilsamhället för att diskutera former för samarbete.

Under perioden har socialnämnden utvecklat en lotsfunktion som ska arbeta med frågor som rör våldsbejakande extremism. Uppdraget innebär att fånga upp och lotsa vidare

personer som uttrycker en vilja att lämna extremistiska miljöer. Uppdraget innefattar även personer som behöver stöd för att möta en anhörig som har uttryckt extremistiska tankegångar, alternativt varit ansluten till ett extremistiskt nätverk i Sverige eller utomlands.

Stockholms stad och regeringen uppmärksammade årsdagen av terrorattacken den 7 april. Staden hedrade offren och deras anhöriga och påminde om att Stockholm är och ska vara en öppen och demokratisk stad. Ett minnesmärke över offren för attacken skulle kunna fungera som en manifestation för Stockholm som en öppen, demokratisk och fredlig stad där människor vill och ska kunna känna sig trygga; en markering mot våld och terror i ett brett perspektiv. Ett utredningsarbete om ett minnesmärke har påbörjats av kulturnämnden i samarbete med trafiknämnden och Norrmalms stadsdelsnämnd. Stadsledningskontoret uppmanar nämnderna att återkomma med en lägesbeskrivning senast i samband med verksamhetsberättelsen.

I enlighet med stadsledningskontorets uppmaning i avstämningsärendet har flertalet nämnder utvecklat jämställdhetsanalysen under målet.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ- och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats	84%	79,8%	84,7 %	77%	Delvis	10 av 14 nämnder uppnår målet helt 4 delvis. Skillnaden i återaktualisering mellan pojkar och flickor kvarstår och flera nämnder fortsätter med att analysera varför skillnader uppstår.
Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	37%	45%	50%	44%	Helt	

Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Stockholm ska vara en stad som håller ihop, med levande och trygga stadsdelar. Särskilt fokus ska läggas på förebyggande åtgärder mot gatuvåld och grov organiserad brottslighet. En trygghetskommission inrättas under kommunstyrelsen med syfte att samordna och utveckla verkningsfulla insatser för en tryggare stad. De lokala utvecklingsprogrammen ska implementeras och engagemanget i lokalsamhället ska tas tillvara. Levande Stockholm ska utvecklas i fler delar av staden.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 29 av 30 nämnder prognostiserar att

målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt.

Bedömningen av måluppfyllelse avser staden som helhet. Ett antal stadsdelsnämnder står dock inför stora utmaningar när det gäller att säkerställa att invånarna känner sig trygga. En stadsdelsnämnd, Norrmalm, har prognostiserat delvis måluppfyllelse för verksamhetsområdesmålet.

Trygghetskommissionen, under kommunstyrelsens ledning, arbetar för att samordna stadens trygghetsarbete och stärka den samlade trygghetsskapande förmågan. Trygghetskommissionen har i dialog med stadens nämnder och bolagsstyrelser identifierat ett antal utvecklingsområden för stadens fortsatta trygghetsarbete.

Genom särskilt avsatta medel har stadens nämnder möjlighet att genomföra trygghetsfrämjande investeringar i både inre och yttre miljö.

Kommunstyrelsen har avsatt medel för ambulerande ordningsvakter. Ordningsvakterna har något större befogenheter än exempelvis fältassistenter eller trygghetsvårdar och kan därför stötta polisen att minska ordningsstörningar. Staden har också inlett samverkan med polisen för att öka antalet övervakningskameror som kopplas till polismyndigheten. Övervakningskameror bedöms ha en god effekt för att minska kriminaliteten och öka antalet upklarade brott.

Arbetet mot våldsbejakande extremism fortsätter bland annat genom kompetenshöjande insatser för stadens medarbetare och chefer. Under tertialet har staden också blivit medlem i nätverket Nordic Safe Cities (NSC), vars syfte är att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Arbetet inom ramen för Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm avslutas under våren. En färdplan för det fortsatta arbetet att implementera kommissionens åtgärdsförslag färdigställs innan sommaren.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden tar fram en modell för socialt värdeskapande i planeringen. Arbetet utgår från den nya översiktsplanens stadsbyggnadsmål samt från de stadskvaliteter som lyfts fram av sociala hållbarhetskommissionen. Upplevd trygghet är avgörande för socialt hållbara och levande stadsmiljöer. Modellen visar genom en tidig bedömning behov av trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön vilka följs upp i planeringsskedet.

Arbetet med Fokus Skärholmen som ett profilprojekt för socialt hållbar stadsutveckling fortskrider och intresset från byggaktörer och andra intressenter att vara en del av arbetet är stort. Erfarenheter från projektet används för att utveckla arbetet i övriga fokusområden som pekats ut i översiktsplanen. En tydlig framgångsfaktor är stadsdelsnämndens medverkan och kopplingen till det lokala utvecklingsprogrammet.

Som en del av genomförandet av översiktsplanen har stadsbyggnadsnämnden bland annat påbörjat ett arbete med att stärka lokala centrum.

Trafiknämnden ser löpande över hur arbetet med konceptet Levande Stockholm kan knytas samman med de behov som kommer till uttryck i stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram.

I enlighet med stadsledningskontorets uppmaning i avstämningsärendet har flertalet nämnder utvecklat jämställdhetsanalysen under målet. Övriga nämnder uppmanas att utveckla analysen i tertialrapport 2.

Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Målet 140 000 nya bostäder till 2030, kompletteras med etappmålet 80 000 bostäder 2014-2025. Fokus är klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Långsiktigt hållbara stadsmiljöer bidrar till jämlika förutsättningar för stockholmarna. Stadsplaneringen ska ta hänsyn till viktiga grönområden och ekosystemtjänster och genomsyras av barn- och jämställdhetsperspektiv.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 24 nämnder prognostiserar

att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges nio indikatorer bedöms uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser genomför ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet.

Staden håller en hög takt i planeringen. Till och med april uppgår *Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner* till 3 157 stycken. *Antal markanvisade bostäder* uppgår till 2 685 stycken. *Antal markanvisade hyresrätter* är 1 625, det vill säga drygt hälften av det totala antalet. Årsmålen för kommunfullmäktiges indikatorer bedöms nås.

Situationen på bostadsmarknaden har under en tid varit osäker. En viss avmattning kan nu anas i bostadsbyggandet. Byggtakten under årets första tertial är något lägre än motsvarande period 2016 och 2017. *Antal påbörjade bostäder* januari till april uppgår till 1 362 stycken. *Antal påbörjade hyresrätter* är 373 stycken. Måluppfyllelse avseende bostadsbyggandet förutsätter att takten ökar under året.

Sammantaget prognostiserar de kommunala bostadsbolagen att 2 062 bostäder påbörjas under året. AB Svenska Bostäder prognostiserar att bolagsstyrelsens årsmål, 1 000 bostäder, kommer att uppnås helt.

Det första Stockholmshusprojektet byggstartades av AB Familjebostäder i december 2017. AB Svenska Bostäder bedömer att bolaget första Stockholmshus-projekt går i produktion i Tensta under året. Under det första tertialet har 150 lägenheter i Stockholmshus markanvisats i Farsta och Skärholmen. Sammantaget har de kommunala bostadsbolagen cirka 3 500 bostäder i Stockholmshus i olika faser av planering.

I februari antog kommunfullmäktige Stockholms nya översiktsplan. I översiktsplanen pekas fem fokusområden och tio strategiska samband ut. Genom att rikta investeringar och planeringsresurser till dessa kan ett mer omfattande bostadsbyggande och en stadsutveckling stimuleras som annars inte vore möjligt med nuvarande marknadsförutsättningar. För att detta ska vara möjligt krävs ett fortsatt stadsbyggande i delar av staden där markvärdena och lönsamheten i projekten är högre.

Under perioden har analyser av och diskussioner på statlig nivå om det statliga investeringsstödet för hyresrätter genomförts. Ändrade regler möjliggör för fler projekt i Stockholm att beviljas stödet. Med stödet kommer fler projekt nå hyresnivåer som anses vara mer rimliga, inte minst i ett flertal av Stockholmshusprojekten.

För att tillgodose behovet av bostäder för nyanlända som anvisas till Stockholm fortgår arbetet med att hitta olika lösningar i befintliga bostäder, genom ombyggnationer samt nyproduktion av modulhus. Sammanlagt 113 har bostäder ordnats under perioden. Socialnämnden prognostiserar att nämndmålet 750 stycken kommer att uppnås. Under perioden har arbete påbörjats med en långsiktig plan och aktiviteter som syftar till att stimulera de nyanländas väg in på den ordinarie bostadsmarknaden.

I enlighet med stadsledningskontorets uppmaning i avstämningsärendet har flertalet nämnder utvecklat jämställdhetsperspektivet under målet. Övriga nämnder uppmanas att utveckla analysen i tertialrapport 2.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Antal markanvisade bostäder	9 000	2685	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal markanvisade hyresrätter	4 500	1625	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal markanvisade	2 250	540	-	-	Helt	Delårsutfall

bostäder till stadens bostadsbolag						
Antal markanvisade bostäder i syfte att nå minskade boendekostnader	300	250	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner	9 000	3157	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal bostäder i godkända/antagna detaljplaner i enlighet med 2013 års Stockholmsförhandling	3 600	8	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal påbörjade bostäder	7 000	1362	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal påbörjade hyresrätter	3 500	373	-	-	Helt	Delårsutfall
Antal förmedlade försöks- och tränings- samt Bostad förslagenheter via Bostadsförmedlingen (IoF)	500	169	-	-	Helt	Delårsutfall

Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Idrott och motion ska vara tillgängligt för alla. Stadens satsningar ska riktas särskilt mot dem som rör sig minst, med satsningar i ytterstaden och ett ökat fokus på unga tjejer samt personer med funktionsnedsättning. Fritidsverksamheten ska vara öppen och attraktiv för alla oavsett kön och föreningslivet ska stödjas och ges förutsättningar att växa.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 22 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges fem indikatorer bedöms uppnås helt.

Under första tertialet har Åkeshov sim- och idrottshall invigts efter ett omfattande renoverings- och tillbyggnadsprojekt. Även motionsanläggningen vid Solviks strandbad har återinvigts efter renovering. Ombyggnationen på Hammarby IP är klar och innebär att arenan nu uppfyller fotbollsförbundets krav och kan användas för matcher i damfotboll på allsvensk nivå.

Under perioden har olika idrottsevenemang genomförts. Bland annat VM i synkroniserad konståkning i Ericsson Globe Arena som genomfördes i april i samverkan med konståkningsförbundet.

För att svara mot den beräknade befolkningsökningen behöver utbudet av idrottsanläggningar och idrottsytor fortsätta att utvecklas. Idrottsnämnden och fastighetsnämnden samarbetar med utbildningsnämnden och SISAB för att i större utsträckning samplanera idrottshallar för att tillgodose både skolans verksamhet och föreningslivet.

Insatser har genomförts för att fler stockholmare ska kunna vistas och motionera i naturen. Ett nytt motionsspår i Lövsta har anlagts och kommer invigas i början av

sommaren och projektering för anläggande av ett konstsnöspår i Ågesta pågår. Under perioden har även löpaktiviteter startat, till exempel en löparskola för nybörjare vid Farsta sim- och idrottshall som ska inspirera fler till motion i naturen. Trygghetsanpassningar är viktiga för att fler ska vilja utnyttja motionsspåren. En trygghetsöversyn har genomförts och visar att skyltning och belysning är viktiga trygghetsskapande åtgärder för att utnyttjandet av motionsspåren ska öka.

Jämställdhet och jämlikhet är genomgående ambitioner för verksamhetsområdesmålet. Samtidigt visar delrapporten ”Jämlig fritid, bättre framtid” från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm som presenterades under hösten 2017 att det är fler pojkar än flickor som deltar i idrottsföreningar, besöker fritidsgårdar och använder spontanidrottsanläggningar. Flera nämnder fångar upp målets ambitioner att utbudet av idrott och fritid ska vara tillgängliga för alla och beskriver hur de arbetar för att uppnå stadens ambitionsnivå. Stadsledningskontoret konstaterar att nämndernas aktiviteter pågår enligt plan och kommer att stödja måluppfyllelsen. Bland annat har Skarpnäcks stadsdelsnämnds riktade aktiviteter resulterat i att andelen flickor som besökt fritidsgårdarna under tertialen har ökat till 33 procent jämfört med 27 procent under samma period föregående år.

Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Stockholmarnas tillgång till kultur och eget skapande ska öka, och bibliotekens roll stärkas. Det lokala kulturlivet ska främjas, särskilt i ytterstaden. Stadens museer ska vara tillgängliga för alla genom låga eller inga avgifter. Genom satsningar på kulturskolan och kultur i skolan ska alla barn och unga både själva kunna skapa och ta del av professionell kultur.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämndernas aktiviteter pågår enligt plan och kommer att stödja måluppfyllelsen. I Skarpnäcks stadsdelsnämnd har ett samarbete inletts med en konstskola och en daglig verksamhet i syfte att erbjuda olika former av aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. I Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har ett riktat program för äldre på biblioteken påbörjats och fortsätter under året. Aktiviteter i programmet är bland annat filmvisningar, fotoutställningar och föredrag om författare och litteratur.

Verksamhetsområdesmålet ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv där tillgången till kultur och eget skapande ska öka oavsett kön. Kulturnämnden har under första tertialen påbörjat en analys av kostnader uppdelat på kön för att undersöka om resurser fördelas jämlikt och ge underlag till en jämställdhetsbudgetering. Utifrån målsättning att pojkar och flickor har en likvärdig tillgång till bibliotek har biblioteken i Järva inlett ett särskilt arbete tillsammans med förskolor och fritidsgårdar för att nå ut till barn och unga i området. Även en lässatsning med särskilt fokus på pojkar i samverkan med Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, socialtjänst och skolor har inletts. Satsningen ligger i linje med de slutsatser Barnombudsmannen lyfter i sin årsrapport fram vikten av att arbeta uppsökande för att koppla samman alla barn med det fritidsutbud som erbjuds lokalt.

Under första tertialen har antalet besökare under meröppet på biblioteken i Sköndal och Telefonplan ökat med 5 procent samtidigt som de digitala besöken ökat med 7 procent jämfört med samma period föregående år. Även besöken till vårsalongen på Liljevalchs slog besöksrekord med nästan 35 procent fler besökare jämfört med föregående år. Medborgarkontor i ytterstaden erbjöd gratis biljetter för inträde till vårsalongen vilket utnyttjades av 300 stockholmare. En guidad digital visning genomfördes i samarbete med Micasa som riktades till stadens äldreboenden. Medeltidsmuseet ökade sina besökssiffror

med 3,5 procent och erhöll även för andra året priset Experts' Choice Award 2018 som ett av Stockholms främsta besöksmål.

Inom Stockholms Stadsteater ABs verksamhet Kulturhuset Stadsteatern bedrivs viktiga aktiviteter som tillgängliggör kulturutbudet i ytterstaden och engagerar barn- och ungdomar. Kulturhuset Stadsteatern Vällingby lägger extra fokus på målgruppen ungdomar och unga vuxna mellan 15 och 25 år där en viktig del är medskapandet. Aktiviteternas innehåll förändras utifrån responsen från deltagarna. Verksamheten i Vällingby genomför även en rad samarbeten med lokala aktörer, exempelvis HTK (Hiphop Teater Kollektivet) som har träning med fri entré med barn och ungdomar inom skådespeleri och dans. Verksamheten har också, i samarbete med medborgarhusföreningen Trappan och Vällingby bibliotek, en serie författarsamtal under namnet Bokmåndag.

Under första tertialen har ett flertal evenemang genomförts. Bland annat har stockholmarna kunnat besöka Kulturnatt Stockholm, ett samarbete mellan Stockholms stad och Stockholms kulturliv. Under en kväll kunde stockholmarna besöka kvällsöppna kulturinstitutioner, gallerier, teatrar, museer och bibliotek runt om i staden.

Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Alla stockholmare ska känna trygghet inför ålderdomen. Äldreomsorgen ska vara jämställd, tillgänglig och likvärdig. Alla äldre har rätt till tryggt boende och en vardag med hög livskvalitet. Rätten till självbestämmande är grundläggande och de äldre ska kunna påverka både innehåll i omsorgen och utförare. Trygga villkor för personalen är en förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 22 av 31 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sex av kommunfullmäktiges sex indikatorer bedöms uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar och genomför ett stort antal aktiviteter för att utveckla verksamheten och detta bedöms kunna leda till att målet uppnås.

Bland stadens stadsdelsnämnder finns det flera goda exempel att lyfta fram. I Hägersten-Liljeholmen arbetar stadsdelsnämnden för ökad möjlighet till utevistelse. Därför kommer cykelturer erbjudas på vård- och omsorgsboenden där den äldre tillsammans med personal cyklar på en ”Side by Side cykel”. Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd erbjuder it-utbildningar till personer över 65 år. Under våren 2018 har bland annat utbildningar avseende grundläggande datakunskap, bloggar, handla säkert på Internet och skaffa Mobilt BankID genomförts på Kista servicehus. Utbildningarna har varit fulltecknade och fler kurser kommer att erbjudas. För att förebygga och minska undernäring bland äldre har e-tjänsten *Nollvision undernäring* utvecklats i Enskede-Årsta-Vantör i samarbete med stadsdelsnämndens dietist, hemtjänstenheterna, Äldrecentrum, Demenscentrum och avdelningen för digital utveckling. E-tjänsten ska vara ett stöd för personal att hjälpa äldre äta näringsriktigt.

Stadens satsning på seniorboende med aktivitetscenter har fortsatt under 2018 års första tertial. Aktivitetscentrets huvudsakliga uppgift ska vara att ordna aktiviteter, främja social gemenskap, motverka otrygghet samt bidra till fysisk aktivitet för de boende i seniorboendet och äldre i närområdet. Under 2018 ska tolv aktivitetscenter inrättas i staden. Flera stadsdelsnämnder har redan öppnat aktivitetscenter. Stadsdelsnämnden Skärholmen har exempelvis tre aktivitetscenter och antalet besökare har ökat jämfört med föregående år. De mest välbesökta aktiviteterna är sittgymnastiken och kaféverksamheten.

Ett klimatsmart Stockholm

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Energi-, trafik- och stadsplanering ska främja en hållbar utveckling och skydda ekologiska samband och närmatur i staden. Gång-, cykel- och kollektivtrafik

ska genomgående prioriteras. Alla stadens verksamheter ska utgå från målet om en så liten miljöpåverkan som möjligt.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt för 2018. Bedömningen baseras på att alla sex underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Energianvändningen är hållbar

Stockholms stad ska bli en fossilbränslefri stad senast år 2040. En hållbar energianvändning syftar till att minska klimatpåverkan, effektivisera användningen och att ställa om till mer förnybar energi. Stadens tillväxt skapar en efterfrågan på mer energi samtidigt som stadens ökande täthet ger förutsättningar för energieffektiva bostäder och hållbara transporter.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 28 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för fyra av kommunfullmäktiges fem indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar och genomför ett stort antal aktiviteter och insatser för en klimatsmart stad för att uppnå målet, delvis med stöd ut stadens särskilda klimat- investeringsmedel. Bland dessa kan nämnas att trafiknämnden under 2018 fortsätter utbytet av cirka 3 800 armaturer till energibesparande LED-armaturer. Under året planeras även inköp och förberedelser inför ytterligare utbyten under åren 2019 och 2020. Utöver arbetet med stadens belysning sker kontinuerliga utvärderingar av andra möjligheter att effektivisera trafiknämndens energianvändning för broar, hissar, toaletter och trafiktunnlar. Utbytet av stadens parkeringsautomater till solcellsdrivna, biljettlösa automater ska slutföras under året och det inledda samarbetet med SMHI för att energieffektivisera stadens markvärmeanläggningar fortsätter.

Kommunstyrelsen har genomfört en samlad översyn av Strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och samtliga klimatutredningar som specificerades i strategin har färdigställts och analyserats av en stadsövergripande samordningsgrupp. Resultatet av utredningarna kommer att användas i kommande revidering av miljöprogrammet och ny klimatstrategi.

Stadens mål för en hållbar energianvändning innehåller bland annat ett delmål som avser energikrav för nybyggnadsprojekt på stadens mark. Delmålet innebär att staden vid markanvisningar ska nå en årlig energianvändning på 55 kWh/m² med målsättning att sträva mot 45 kWh/m². Exploateringsnämnden är ansvarig för uppföljning av detta delmål i Miljöprogrammet och har påbörjat ett arbete med att ta fram ett verktyg för att systematiskt följa upp och rapportera energikraven.

Idrottsnämnden planerar för stadens största solcellsanläggning på Farsta sim- och idrottshall och fastighetsnämnden planerar att ersätta takbelysningen i Eriksdalsbadet med ett energieffektivt och miljövänligt alternativ. Därutöver har fastighetsnämnden under årets första tertial tagit fram en rutin för arbetet med driftoptimering i verksamheten i syfte att minska energiförbrukningen. Vid nybyggnation och större ombyggnationer är ambitionen att möjliggöra produktion av förnyelsebar energi, där det är tekniskt och ekonomiskt möjligt.

Servicenämndens el-handelsorganisation fortsätter arbetet med att se över nämndernas och bolagens elabonnemang. En samarbetsyta har tagits fram innehållande instruktioner och anläggningsförteckning för att stadens nämnder enkelt ska kunna ansluta sina elabonnemang till det centrala avtalet.

Stadsdelsnämnderna genomför energieffektiviseringsåtgärder, i huvudsakligen utbyte till LED-belysning i verksamhetslokaler men även belysningen vid motionsspår och parkmark ses dessa över och byts successivt ut och görs samtidigt rörelse eller tidsstyrd.

Även arbetet med utbyte av vitvaror och inköp av elcyklar med hjälp av klimatinvesteringsmedel fortsätter.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) genomför ett projekt i stadens förskolor, projekt "Elagenter", där barnen på ett lustfullt och utforskande sätt får lära sig nya hållbara beteenden kopplade till energifrågor. Kunskaperna tar barnen med sig och sprider till sina närstående vilket skapar ringar på vattnet.

Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Stadens transporter ska ha mindre miljöpåverkan samtidigt som staden växer. Stockholm ska bli en ledande cykelstad. Luftkvaliteten ska förbättras genom minskad biltrafik, minskad dubbdäcksanvändning, översyn av hastigheterna och en satsning på mer grönska i stadsmiljön. Framkomligheten ska öka för stombussar och annan prioriterad trafik. Trafiksäkerheten ska höjas.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018.

Bedömningen grundas på att 26 av 28 nämnder prognostiserar att målet kommer att uppnås helt samt att årsmålet för åtta av kommunfullmäktiges elva indikatorer bedöms uppnås helt, för två uppnås delvis och 1 uppnås ej.

Indikator *Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft* bedöms ej uppnås. Antalet registrerade dygn med kvävedioxidhalter över normvärdet har redan under det första tertialet passerat det maximala för året. Överskridandet beror till stor del på utsläppen från trafik. De indikatorer vars årsmål bedöms uppnås delvis är *Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft* och *Sålda fossila drivmedel*. Antalet registrerade dygn med PM10-halter över normvärdet har under det första tertialet legat på en nivå som innebär en risk för ett överskridande av årsmålet. För drivmedelsindikatorn görs bedömningen att årsmålet inte kommer att uppnås helt därför att antalet fossilbränsle drivna fordon i Stockholmstrafiken för närvarande inte verkar minska. Det är osäkert vad effekten blir av det nya bonus-malus-systemet för miljöbilar som införs den 1 juli. Stadsledningskontoret konstaterar att de styrmedel som staden förfogar över inte är tillräckliga för att kunna styra utveckling.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser har genomfört och kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter som bidrar till att årsmålet för verksamhetsområdet uppnås. Under det första tertialet kan nämnas att en förstudie har påbörjats för att ta fram en handlingsplan för transporter av byggnadsmassor. Utbyggnaden av publik laddinfrastruktur för eldrivna fordon fortsätter i samverkan med näringslivet. Parkeringsavgifter och boendeparkering har under våren införts i områdena Bagarmossen, Hägersten och Bromma i enlighet med planen för gatuparkering.

Inom ramen för Trafik Stockholms verksamhet, med bland annat hemsidan trafik.nu, har en mobilapp lanserats där information om planerade och oplanerade störningar tillgängliggörs för stockholmarna. Vidare har förutsättningarna för utbyggnaden av Tvärbanans Kistagren klargjorts genom att ett avtal har slutits med Stockholms läns landsting om genomförande av den första av sju delsträckor från Ulvsunda och norrut. Kungsholmens stadsdelsnämnd anlitar sedan den 1 mars ett cykelåkeri för transporter av mat.

Fordonssammansättningen i Stockholm kan komma att påverkas av regeringens beslut den 23 mars 2018 om att ge kommuner möjlighet att införa miljözoner för lätta fordon från den 1 januari 2020. Kommunstyrelsen utreder tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden förutsättningarna för ett eventuellt införande i Stockholm.

Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Det mest miljövänliga sättet att öka hushållningen med material är att förhindra uppkomsten av avfall. Det avfall som uppkommer ska tas om hand på ett resurseffektivt sätt. Återvinningscentralerna ska bli mer tillgängliga, möjligheterna till återbruk ska utökas

och textilinsamling ska underlättas. Matsvinnet ska minska i stadens verksamheter och insamling av matavfall ska öka kraftigt.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för två av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms ej uppnås.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder och bolagsstyrelser kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att bolagen planerar att genomföra en rad aktiviteter under året för att nå målen om matavfallsinsamling. AB Familjebostäder har arbetat fram en handlingsplan för ökad matavfallsinsamling och i områden där insamlingen är låg kommer extra insatser genomföras med start under maj månad. Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar med att uppföra en sorteringsanläggning i Högdalen för att uppnå stadens långsiktiga mål för ökad matavfallsinsamling till biologisk behandling. Anläggningen beräknas vara i drift med helårseffekt 2022. Stockholm Vatten och Avfall AB fokuserar även på att utveckla förbättrade insamlingslösningar för farligt avfall och genomföra effektiva informationsinsatser då ytterligare satsningar behövs för att öka insamlingen av farligt avfall och skilja det från annat avfall. Exempel på en satsning är utplacering av automatiska miljöstationer. Sammantaget arbetar Stockholm Vatten och Avfall AB med att avfallshanteringen ska anpassas bättre till människan och det innebär att bolaget utvecklar insamlingssystemen och gör dessa mer tillgängliga för invånarna men också skapar en bra arbetsmiljö för entreprenörerna som arbetar med insamling av avfallet.

Exploateringsnämnden arbetar med att öka kunskapen om god planering av hållbar avfallshandling, genom till exempel sopsugssystem, återvinningscentraler och återbruk. I arbetet ingår att ta tillvara erfarenheter från projektet Norra Djurgårdsstaden. Nämnden ställer även krav vid samlig ny- och större ombyggnation gällande avfallshandling, både gällande själva produktionen samt avfallsplanering i den färdigställda byggnaden. För att skapa ännu bättre förutsättningar för en god avfallshandling, ökad källsortering och återbruk har nämnden under tertiäl 1 arbetat vidare med att tydliggöra upphandlingskraven.

Servicekommittén genomför projektet med återbrukstjänsten Stocket. Användandet av tjänsten ökar stadigt och 28 av stadens nämnder och bolag har hittills nyttjat tjänsten vilket motsvarar 58 procent.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden genomför riktad tillsyn på restauranger som inte har matavfallsinsamling. Syftet är att fler restauranger ska sortera ut sitt matavfall och lämna till biogasproduktion. Stadsdelsnämnderna arbetar med att införa matavfallssortering i de verksamheter som inte har någon insamling samt att avfall återbrukas och återvinns i möjligaste mån och tas omhand resurseffektivt.

Stockholms miljö är giftfri

Stockholms invånare ska i största möjliga mån skyddas från skadliga ämnen och ett speciellt fokus ligger på att skydda barnen. I

Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskrivs visionen om ett *Giftfritt Stockholm 2030* och vilka åtgärder som ska genomföras för att nå visionen.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 26 av 27 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för fyra av kommunfullmäktiges sex indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis.

För indikatorn Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system prognosticerar trafiknämnden att målet ej kommer uppnås. Detta eftersom att BVB-systemet är inriktat mot fastighetsbyggnadsprojekt och behöver kompletteras för att kunna tillämpas på trafiknämndens verksamhet.

För indikatorn *Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam* prognosticerar Stockholm Vatten och Avfall AB att målet kommer uppnås delvis.

Under året har arbete med att ta fram en stadsövergripande matstrategi för en bättre folkhälsa och minskad miljö- och klimatpåverkan pågått. Matstrategin ska med utgångspunkt från Vision 2040- Ett Stockholm för alla och miljöprogram för Stockholms stad fastställa generella riktlinjer för stadens arbete med mat och måltider samt ge vägledning för hur målen ska omsättas i det praktiska arbetet med planering, genomförande och förvaltning. Den kommande matstrategin ska i sin tur konkretiseras av utbildningsnämnden och äldrenämnden för att kunna anpassas till respektive verksamhets specifika behov.

Exploateringsnämndens ställer krav på materialval utifrån Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförligt system i samband med markanvisningar på stadens mark. Under året ska metoder och rutiner för kravställande på materialval utifrån Byggvarubedömningen implementeras. I dagsläget är inte Byggvarubedömningen komplett vad gäller anläggningsprodukter, varför ett utvecklingsarbete har påbörjats och som drivs av exploateringsnämnden tillsammans med Kemikaliecentrum. Genom initierande av ett antal pilotprojekt ska byggvarubedömningen utvecklas avseende anläggningsentreprenader.

Under året fortsätter arbetet med införandet av kemikaliehanteringssystemet Chemsoft. Systemet förenklar arbetet med att upprätta kemikalieförteckningar och bidrar till att öka medvetenheten om vilka farliga produkter som används i stadens verksamheter samt gör det möjligt att följa den årliga förändringen vad gäller utfasningen av kemiska produkter.

Stadsdelsnämnderna bidrar till verksamhetsmålets uppfyllnad, där arbetet med att öka andelen ekologiska måltider och livsmedel särskilt kan nämnas.

Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stockholms stad ska erbjuda sunda lokaler och bostadsmiljöer för stockholmarna. Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus och har därför en stor betydelse för hälsa och komfort. Med byggandet av nya bostäder och förtätningen av staden ges möjligheter att arbeta förebyggande med risker för störningar i inomhusmiljön. Ett särskilt fokus ska läggas på åtgärder för att skapa god ljudmiljö i förskolor och skolor.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 24 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar till målets uppfyllande genom den tillsynsverksamhet som bedrivs av nämnden. Tillsynen omfattar störningar i inomhusmiljön som bland annat buller, ventilation, fukt och mögel. Under året fortsätter arbetet med riktad tillsyn mot förskolor, skolor och flerbostadsfastigheter som syftar till att kontrollera dessa avseende radon och att de har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft.

Idrottsnämnden verkar kontinuerligt för att det ska vara en god inomhusmiljö i stadens idrottsanläggningar. Under året fortsätter arbetet med att förebygga brister vid stadens simhallar bland annat genom mätningar av fukt- och koldioxidhalter samt genom att kartlägga variationer i inomhustemperaturen.

Trafiknämnden bidrar till målets uppfyllande, främst genom att arbeta för att upprätthålla en sund utomhusmiljö. Detta bidrar i förlängningen till att till att skapa förutsättningar för en sund inomhusmiljö. Under året fortsätter nämndens arbete med att erbjuda åtgärder i befintliga flerbostadsfastigheter som är bullerutsatta och som gör så att dessa klarar 30 dBA ekvivalent ljudnivå inomhus.

Stadsdelsnämnderna kartlägger löpande inomhusmiljön och bevakar att identifierade störningar i inomhusmiljön åtgärdas. Genom att kontinuerligt genomföra mätningar av ljud och luft skapas förutsättningar för en sund inomhusmiljö.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholm ska vara centrum för nytänkandet. Det gynnsamma in-novationsklimatet får företag och människor att blomstra. Närings-livets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare. Stadens ekonomi är långsiktigt hållbar och budgeten är i god ekonomisk balans.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt för 2018. Bedömningen baseras på att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges fem underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Att stärka samverkan mellan akademi och samhälle, är en av de viktigaste strategiska frågorna för framtiden. Samverkan ska bland annat innefatta gemensamma forskningsprojekt, satsningar på fler studentbostäder och utveckling av samverkansforum. Stockholm ska vara ett centrum för internationell verksamhet inom forskning och utveckling vilket förutsätter offensiva satsningar på både utbildning och infrastruktur.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt. Årsmålet för kommunfullmäktiges indikator bedöms uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder planerar och genomför ett stort antal aktiviteter för att uppnå målet. Bland dessa kan nämnas att arbetsmarknadsnämnden deltar i det fristående forsknings- och utvecklingsprogrammet ”Språkutvecklande arbetssätt inom SFI” i syfte att utveckla vuxnas möjlighet att lära sig svenska som andra språk. Stadsarkivet bedriver forskning inom det digitala områdets utmaningar och möjligheter i samverkan med Mittuniversitetet. Exploateringsnämnden fortsätter arbetet med att utveckla Kista till världens främsta Science City med bland annat bostäder, universitet och världsledande företag. Stadsbyggnadsnämnden deltar i samverkansprojektet ”Hazard Support” som drivs av SMHI. Syftet med projektet är att ta fram riskbaserat beslutsunderlag anpassat till framtida naturolyckor.

Farsta, Skarpnäck respektive Skärholmens stadsdelsnämnd har under våren startat upp centrum för professionsutveckling (CPU) i samverkan med Södertörns högskola. Syftet är att stärka sambandet mellan skolutveckling och forskning, att stärka lärarutbildningen och bidra till utvecklingen av förskolor.

Alla nämnder utom tre har tillhandahållit praktikplatser för högskolestuderande och för verksamhetsförlagd utbildning. Totalt har nämnderna erbjudit 4 368 praktikplatser under våren, av dessa står utbildningsnämnden för 3 499 och stadsdelsnämnderna för 829.

Stockholm är en företagsvänlig stad

Stockholm är en attraktiv stad för småföretagare. Det lokala näringslivet stärks genom utvecklad företagservice och rådgivning. Entreprenörskap och eget företagande bland kvinnor och utrikes födda stöds särskilt. Startup-verksamheterna fortsätter utökas och fler startar företag. Staden samverkar med andra offentliga och privata aktörer för att öka företagandet i Stockholm.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 25 av 26 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för fem av kommunfullmäktiges sex

indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms uppnås delvis. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att verksamhetsområdesmålet uppnås delvis.

Staden arbetar med målet inom tre huvudområden.

I Stockholm ska arbetsgivare ha tillgång till både rätt och efterfrågad kompetens. Framförallt arbetsmarknadsnämnden möter upp detta genom att prioritera utbildningar inom bristyrken och yrkesutbildningar som kopplas till arbetsmarknaden och dess behov. Nämnden bedriver lärlingsutbildningar, yrkeshögskoleutbildningar och andra utbildningsinsatser som är riktade mot bland annat olika bristyrken. Nämnden har under perioden utökat antalet platser på kombinationsutbildningar (sfi och yrkesutbildning), startat nya utbildningar inom bristyrken och ökat antalet yrkesutbildningar på yrkeshögskolan. Arbetsgivare har varit delaktiga i flera av utbildningarna, både i framtagandet och genom att erbjuda praktikplatser. Under perioden har även sex partnerskap med branschorganisationer inom vård, bygg och fastighet etablerats.

Staden medverkar vidare vid företagsetableringar i den fysiska planeringen och tillgängliggör attraktiva fastigheter och lokaler. I samband med planeringen av ny stadsutveckling undersöks om möjlighet finns till lokaler för småföretagande. Stadsbyggnadsnämnden tar under våren fram en strategi för att värna och utveckla stadens renodlade verksamhetsområden som pekats ut i översiktsplanen. Stockholm Business Region AB och trafiknämnden ska under året samarbeta med stadsdelsnämnderna för att utveckla stadens arbete med det lokala näringslivet.

Myndighetsutövningen är grunden i den dagliga kontakten med näringslivet. Den aggregerade NKI-rapporteringen är en sammanställning av resultat rörande brandtillsyn, serveringstillsyn, bygglov, markupplåtelse och livsmedelskontroll. Stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Stockholm Business Region AB står för en stor del av kontakten med näringslivet. Stadsbyggnadsnämnden bedriver ett systematiskt arbete för att höja nöjdheten över kontakter med staden som myndighet och satsningar görs på kompetensförsörjning, effektivisering av arbetsprocesser och på att utveckla servicenivån. Nämnden har under perioden tillsammans med Stockholm Business Region AB utarbetat en preliminär handlingsplan för samverkan med företag samt påbörjat ett arbete med att förbättra informationen till företag. Stadsbyggnadsnämndens bygglovsverksamhet har under lång tid haft lågt utfall på NKI.

Enligt Svenskt Näringslivs undersökningar ligger staden i topp vad gäller indikatorer som företagande, andel i arbete, nyföretagsamhet, marknadsförsörjning, kommunalskatt och entreprenader.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Antal företag som staden har lotsat	1 800 st	363 st			Helt	Ny indikator
Lönesumma (dagbefolkning) i privat sektor, Stockholms stad	4,0%	5,9%			Helt	Periodens utfall. Ny indikator
Nystartade företag som får hjälp av staden	2 000 st	450 st			Helt	Ny indikator

Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Arbete är grunden för människors utveckling, delaktighet och egen försörjning. Många arbeten skapas på Stockholms växande arbetsmarknad och arbetslösheten sjunker kraftigt. Det finns dock fortfarande utmaningar i form av hög arbetslöshet i vissa grupper och arbetskraftsbrist i många yrken. Särskilda insatser ska vidtas för att nyanlända ska komma i arbete snabbt.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 29 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för sju av kommunfullmäktiges tio indikatorer bedöms uppnås helt och två bedöms uppnås delvis. Indikatorn *Andel unga som varken arbetar eller studerar* föreslås utgå av mättekniska skäl.

Arbetet med att fördela och matcha arbetstillfällen till ungdomar som sökt sommarjobb pågår under våren. Årsmålen för både antalet feriejobb och antalet Stockholmsjobb bedöms uppnås. Alla nämnder och bolagsstyrelser bidrar till måluppfyllelsen genom att anställa ungdomar/aspiranter och/eller erbjuda arbetsplatser.

Arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna i samverkan erbjuder arbetsmarknadsinsatser för stockholmare som står utanför arbetsmarknaden. Under perioden har det uppsökande arbetet stärkts i syfte att nå fler individer i utanförskap. Även insatser som syftar till att motivera till studier har prioriterats, och under perioden har andelen unga Jobbtorgaspiranter som valt att påbörja studier ökat.

Den positiva trenden inom ekonomiskt bistånd håller i sig. Andelen personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen uppgår till 1,5 procent, vilket är en minskning jämfört med samma period 2017. Nedgången märks både för män och för kvinnor.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm	80 %	74	71	76	Delvis	Utfallet påverkas av att aspiranter kan avslutas till fortsatta insatser (dvs ej självförsörjande)
Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	500	215	113	97	Helt	
Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	1 000 st	509	239	270	Helt	
Antal tillhandahållna	1 000 st	582	-	-	Helt	

platser för Stockholmsjobb						
Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,6 %	1,5	1,5	1,5	Helt	
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,0	1,0	0,9	Helt	
Andelen ungdomar som erbjuds jobb, utbildning, praktik eller förberedande insatser inom 90 dagar	100 %	95	95	95	Delvis	Förberedelsetiden för hållbara insatser är ofta längre än 90 dagar, speciellt vid uppsökande insatser där det kan krävas längre tid för att motivera.
Andel unga som varken arbetar eller studerar	Fastställs 2018					Indikatorn föreslås tas bort pga svårigheter att mäta.

I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Satsningar på vuxenutbildningen är avgörande för minskad arbetslöshet och förbättrad matchning, och utbudet inom komvux ska utökas. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) ska höjas och undervisningen i större utsträckning individanpassas.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 20 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt. Utfall saknas för samtliga kommunfullmäktiges fyra indikatorer.

Insatser för att nå målet ryms huvudsakligen inom arbetsmarknadsnämndens verksamhetsområden. Därutöver har samtliga stadsdelsnämnder antagit nämndmål, aktiviteter eller beskrivit hur de bidrar till att nå kommunfullmäktiges mål. Stadsdelsnämnderna lyfter till exempel fram kunskapsutveckling för äldre och personer med funktionsnedsättning, det livslånga lärandet i förskolan samt kompetensutveckling för medarbetarna.

Under perioden har antalet studerande inom vuxenutbildningen ökat. Den största ökningen märks inom grundläggande vuxenutbildning, vilket tyder på att arbetet med att motivera och locka fler kortutbildade till studier har gett resultat.

Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Staden ska vara jämlik och hållbar samt ha en ekonomi i balans. Verksamheten ska vara kostnadseffektiv och administrativa kostnader hållas låga. Staden har ett stort och eftersatt behov av investeringar i skol- och idrottslokaler, infrastruktur och bostäder. Investeringarna ska genomföras utifrån långsiktiga behov och med en ökad kostnadsmedvetenhet för att garantera en god hushållning av resurser.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tio indikatorer bedöms uppnås helt.

En god offentlig ekonomi är en förutsättning för att kunna stärka välfärden. Nämnderna arbetar kontinuerligt för att uppfylla kommunfullmäktiges ambitioner om ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Antalet nämnder som inte uppfyller indikatorn *Nämndernas prognossäkerhet T2* har minskat från årsredovisningen 2016 till 2017. Nämnderna uppmanades i avstämningsärendet att fortsätta förbättra prognossäkerheten. Några exempel på genomförda och planerade åtgärder för detta är bland annat internutbildningar, utveckling av prognosmodeller, nya rutiner kring ekonomisk uppföljning samt pågående rekrytering på fastighetsnämnden för att stärka bemanning och säkra kompetensen inom ekonomifunktionen. Flertalet nämnder samverkar inom och utom staden för att i en växande stad ge verksamheterna goda förutsättningar till effektivitet och att nå bästa möjliga resultat.

Kommunstyrelsen har under perioden utrett överförmyndarnämndens organisatoriska placering. Utredningens slutsatser är att utifrån gällande regelverk och organisation i övriga staden ska inga förändringar föreslås.

Helårsprognosen för 2018 års resultat visar, efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar, ett överskott på 921 mnkr. Nämnderna, som redovisar ett överskott om cirka 16 mnkr, har en god budgethållning med en kontinuerlig uppföljning av ekonomi och verksamhet.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholmarna är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna och lika rättigheter och möjligheter kommer alla till del.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för inriktningsmålet kommer att uppnås helt för 2018. Bedömningen baseras på att årsmålet för samtliga åtta underliggande verksamhetsmål prognostiseras uppnås helt. För bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB görs bedömningen att inriktningsmålet kommer att uppfyllas under året.

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stockholm ska vara en jämställd stad där makt, möjligheter och resurser fördelas jämnt oavsett kön. Alla förvaltningar ska ha

könsuppdelad statistik och analysera resursfördelningen utifrån kön. Kvinnors organisering ska stödjas och kvinnors möjlighet att delta på arbetsmarknaden stärkas. Målet är ett jämställt Stockholm där makt och resurser fördelas lika.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 28 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer att uppnås helt samt att årsmålet för kommunfullmäktiges indikator *Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys* bedöms uppnås delvis.

Periodens utfall för kommunfullmäktiges indikator har avsevärt förbättrats i jämförelse med föregående år. Dock prognostiserar tio nämnder att årsmålet delvis kommer att uppfyllas och en nämnd att årsmålet ej kommer att uppfyllas.

Stadsledningskontoret konstaterar att utbildningsnämnden har ett lågt utfall på indikatorn, 8,3 procent. Helårsprognosen är 80 procent. Även äldrenämnden har ett lågt utfall, 55,6 procent. Helårsprognosen är 70 procent. Båda dessa nämnder uppmanas att höja sin ambitionsnivå och i samband med tertialrapport 2 beskriva hur detta ska göras samt om nödvändigt ta fram aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnderna arbetar med att säkerställa att de har könsuppdelad statistik och att de följer upp sina individbaserade nämndindikatorer uppdelat på kön.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder arbetar aktivt med jämställdhetsintegrering och fokusområdena i enlighet med *Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022*. Bland annat kan nämnas att arbetsmarknadsnämnden arbetar särskilt för att öka den ekonomiska jämställdheten i staden genom särskilda satsningar för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden. Socialnämnden har särskilt fokus på ett likvärdigt utbud, såväl inom myndighetsutövning som inom stöd och rådgivning. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har på alla enheter identifierat och beskrivit jämställdhetsutmaningar att arbeta med och följa upp under året.

Samtliga stadsdelsnämnder prognostiserar att aktiviteten om att stödja kvinnors organisering pågår enligt plan.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	100%	81,9%			Delvis uppfyllt	Två nämnder saknas i beräkningen då de inte har rapporterat periodens utfall.

Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

För att Stockholm ska vara en demokratiskt hållbar stad och erbjuda alla stockholmare bra service och kvalitet fordras att Stockholms stad kan attrahera och behålla en mångfald av välutbildade och kompetenta medarbetare och chefer. Stockholms stad som arbetsgivare ska erbjuda grundförutsättningar som trygga arbetsvillkor, kompetensutveckling och ett öppet och respektfullt klimat på arbetsplatsen.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 22 av 31 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för en av kommunfullmäktiges indikatorer bedöms uppnås delvis.

Resultaten från stadens medarbetarenkät är fortsatta höga och skillnaderna gentemot 2017 års mätning är små. Inom några områden syns en förbättring på en eller par procentenheter. Aktivt medskapande index totalt ligger kvar på 80. Likaså delindexen motivation och ledarskap ligger kvar på samma värden som 2017 (81 respektive 79). Delindexet styrning har ökat med en procentenhet (från 80 till 81).

Stadens nämnder fortsätter arbetet med den strategiska kompetensförsörjningen genom kompetensplanering, kompetensanalyser och att inplanerade aktiviteter för att introducera och behålla medarbetare genomförs.

Sjukfrånvaron för staden ligger på 6,4 procent (mars), jämfört med samma period förra året är sjukfrånvaron lägre. Prognos för den totala sjukfrånvaron för staden är 6,5 procent i slutet av året.

Arbetet med att öka kunskapen om det systematiska arbetsmiljöarbetet fortsätter, genom att bland annat ordna arbetsmiljöutbildningar för chefer och skyddsombud. Vidare har flera nämnder sett över sitt handledningsmaterial för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Stadsledningskontoret konstaterar att av 31 nämnder har 26 redovisat hur de arbetar för att säkerställa att chefer och medarbetare vet vart de ska vända sig om man upplever att man blivit utsatt för kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller diskriminering.

Goda exempel på hur nämnderna arbetar med att säkerställa att chefer och medarbetare vet vart de ska vända sig, är utbildningsnämnden som anordnat workshops för chefer där de arbetat praktiskt med hur de kan arbeta förebyggande kring frågor om kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering samt Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd som tagit fram nya rutiner och nytt handledningsmaterial till hjälp för chefer. Flertalet av nämnderna har även sett över introduktionen för nyanställda för att säkerställa att samtliga medarbetare som anställs känner till rutinerna kring kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering.

Farsta stadsdelsnämnd, exploateringsnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt revisionskontoret uppmanas att i samband med tertialrapport 2 redovisa hur de arbetar för att säkerställa att chefer och medarbetare vet vart de ska vända sig om man upplever att man blivit utsatt för kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier eller diskriminering.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
AMI	81	80	81	79	Delvis	Stabilt högt värde

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stockholm ska i den egna verksamheten säkerställa respekt för mänskliga rättigheter och ta ansvar för de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig till. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och utmärkas av lärande.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 29 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges fyra indikatorer uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra aktiviteter och uppdrag enligt plan.

Det finns flera goda exempel som redovisas. Socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och flera stadsdelsnämnder beskriver på ett föredömligt sätt hur de utvecklar arbetssätt för att verksamheterna ska vara tillgängliga för alla. Flera stadsdelsnämnder arbetar därtill med att utifrån indikatorerna om upplevelser av diskriminering utveckla arbetet med att förebygga och motverka diskriminering.

Utbildningsnämnden har initierat ett arbete med att på varje skola utse ambassadörer för mänskliga rättigheter för att bidra till måluppfyllelse. Ett flertal nämnder har påbörjat arbetet med att implementera stadens program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022.

Stadsdelsnämnderna arbetar i sin ordinarie verksamhet med att öka civilsamhällets delaktighet som ett led i arbetet med att exempelvis stärka ungas rättigheter och ungas organisering samt utveckla arbetet med förstärkt föräldraskapsprogram. Utmärkande för flera av initiativen är att arbetet genomförs i samverkan med flera aktörer verksamma i stadsdelsnämndsområdet.

Trafiknämnden beskriver hur stadens trygghetsmätning tjänar som underlag för analys av åtgärder som bidrar till att bland annat öka kvinnors trygghet i det offentliga rummet.

Stadsdelsnämnderna arbetar för att leva upp till åtagandet om att staden är förvaltningsområde för finska.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barns rättigheter ska vara centrala för alla politikområden och genomsyra stadens verksamheter. För att ytterligare garantera barnrättsperspektivet ska stadens barnombudsman vara verksamheterna behjälpliga och ge förslag till förbättringar. Med ökade resurser och ambitioner inom skola och välfärd förstärks förutsättningar att se varje barns behov. Under 2018 ska ”Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022” implementeras.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundar sig på 29 av 30 berörda nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt. Bedömningen om måluppfyllelse grundar sig främst på nämndernas bedömning av målet då indikatorerna är begränsade i förhållande till målet och endast avser utbildningsnämndens verksamhet.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett antal aktiviteter som bidrar till att uppnå målet. Berörda nämnder har under perioden påbörjat arbetet med implementering av ”Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022”. Utifrån programmet har socialnämnden tagit fram ett stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten och stadsdelsnämnderna erbjuder stöd i implementeringsarbetet.

Stadsarkivet har under perioden belönats med en GLAMi Award i kategorin ”Education program” för projektet WikiWelcome (Välkommen till min plats) vid konferensen Museum and the Web i Vancouver. Bland andra goda exempel kan Norrmalms stadsdelsnämnd nämnas, vars familjeenhet har utvecklat ”Spelet om mig” i syfte att öka barns delaktighet i utredningar.

Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Staden ska stärka insatserna mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Medarbetare i staden ska ha kunskaper i våldsförebyggande arbete. Staden ansvarar för att inom framförallt socialtjänsten, skolan och förskolan arbeta förebyggande, och för socialtjänstens del också uppsökande och att ge stöd och skydd till brottsoffer.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 25 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter som för att uppnå målet. Arbetet med att implementera programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck fortgår. Stadsdelsnämnderna fortsätter utvecklingen av rutiner och metoder för att identifiera våldsutsatta. De genomför

även kompetensutveckling av den egna personalen med syfte att kunskapen gällande verksamhetsområdet i helhet ska öka, både i det interna arbetet och i den externa samverkan.

Under året kommer fyra nya relationsvårdscentrum startas. Det första beräknas starta i juni. Socialnämnden samordnar planering och inrättande, utifrån ett likställighetsperspektiv, och en arbetsgrupp respektive styrgrupp är tillsatta.

Utbildningsnämnden som har en viktig roll i samverkan med socialtjänsten för att tidigt upptäcka barn och unga som är utsatta för våld och hedersrelaterat våld och förtryck inledde tidigare ett strategiskt arbete kring våldsprevention i samverkan mellan Mentors in Violence Prevention (MVP), skolor och fritidsverksamheter. Nämnden arbetar även vidare med Agera tillsammans (AT). Under våren förbereder ytterligare ett antal skolor arbetet med MVP eller AT inför läsåret 2018/2019. Utbildningsnämnden ger stöd i form av inspirationstillfällen kring arbetsmetoden handledning, erfarenhetsträffar, kompetenshöjande insatser kring våld och sexuella trakasserier samt stöd vid implementering av MVP eller AT.

Origo - länsgemensamt resurscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck fortsätter att erbjuda stöd och vägledning till ungdomar samt konsultativa samtal och utbildningar till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer.

Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Stockholm ska vara en tillgänglig stad för alla invånare. Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Inriktningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning är att funktionshinder inte är en egenskap hos individen utan orsakas av hur samhället ser ut. Staden ska därför identifiera och systematiskt avlägsna det som motverkar delaktighet i samhället och ett självständigt liv.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 28 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för åtta av kommunfullmäktiges nio indikatorer bedöms uppnås helt och en bedöms uppnås delvis.

Stadsledningskontoret konstaterar att stadens nämnder kommer att genomföra ett stort antal aktiviteter som för att uppnå målet. Det nya programmet för tillgänglighet, Ett Stockholm för alla - program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023, kommer att beslutas och implementeras under 2018 vilket kommer att öka fokus på målet under året.

Målet avser dels stadens fysiska tillgänglighet och dels det stöd och den service som ges till brukare med funktionsnedsättning. Arbetet med enkelt avhjälpna hinder fortsätter och förbättringar av tillgängligheten i både befintliga bostäder och vid nybyggnation är central för flera av nämndernas måluppfyllelse.

Arbetet med att öka brukarnas egen delaktighet är en central fråga för många nämnder. Exempel på detta är att brukarens situation och egna önskemål i beställningar och genomförandeplaner förtydligas men också att öka den påverkan brukaren har i hur insatserna ska utformas. Ett annat konkret exempel som strävar mot ökad delaktighet är enkätverktyget Pict-O-Stat som i höst börjar användas för brukarundersökningar gällande gruppboenden. Verktyget använder sig av symboler, fotografier och inspelat tal för att presentera och förtydliga frågeställningar och svarsalternativ vilket ska möjliggöra för fler personer att självständigt besvara enkäten. Även användandet av Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) förbättrar brukarnas möjligheter till påverkan.

Stadsledningskontoret har under tertialet lett pilotprojektet Verksamhetsutveckling genom kollegiala observationer i syfte att utveckla metoden kvalitetsobservation inom stöd och service till personer med funktionsnedsättningar för att se om metoden kan spridas till flera verksamhetsområden. En plan för fortsatt implementering kommer att utarbetas.

Inom staden drivs ett aktivt arbete för att ge stöd och skapa fler och alternativa karriärvägar så personer med funktionsnedsättningar i större utsträckning ska få och behålla ett arbete eller påbörja och slutföra studier.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel invånare som är nöjda med service och bemötande hos kontaktcenter Stockholm	Tas fram av nämnden	4%	84%	84%	Delvis	Nämnden har satt målet till 90 procent vilket innebär att målet delvis uppnås.

Stockholm är en demokratisk stad där invånare har inflytande

Stockholmarna ska känna att de har möjlighet att påverka Stockholms utveckling och den framtid som vi lämnar efter oss till kommande generationer. Ett viktigt arbete under mandatperioden är att stärka den representativa demokratin. Staden ska ta ansvar för att öka valdeltagandet i de delar av staden där det är lågt. Alla ska vara väl informerade om hur de kan delta i och påverka samhället.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att samtliga 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt samt att årsmålet för samtliga av kommunfullmäktiges tre indikatorer bedöms uppnås helt.

Indikatorn *antal bokade timmar i skollokaler utanför skoltid* är ny för 2018 och omfattar så kallade "skollokaler" som disponeras av utbildningsnämnden och förvaltas av SISAB. Utbildningsnämnden har i tertialrapport 1 fastställt indikatorns årsmål till 10 000 timmar. Kommunfullmäktiges årsmål föreslås i bilaga 3 fastställas i enlighet med utbildningsnämndens årsmål.

Nämnderna har under perioden genomfört ett stort antal aktiviteter i syfte att utveckla delaktigheten och stärka demokratin. Stadsdelsnämnderna har ett förstärkt demokratiuppdrag vilket tydligt märks i deras tertialrapporter, som innefattar en mångfald av aktiviteter. Flera stadsdelsnämnder har under perioden påbörjat ett arbete för att öka valdeltagandet under 2018 års val, bland annat genom uppsökande verksamhet och demokratiambassadörer. Flertalet stadsdelsnämnder bedriver ett aktivt arbete med att utveckla samverkan med civilsamhället.

Lokala utvecklingsprogram

Utbildningsnämnden uppmanades i avstämning av mål och budget för 2018 att precisera vilka åtgärder de har för avsikt att påbörja under året inom ramen för de prioriterade lokala utvecklingsprogrammen. Nämnden har i tertialrapport 1 redovisat det planerade arbetet på området, bland annat arbete med de våldsförebyggande programmen Mentors in violence prevention (MVP) och Agera tillsammans (AT) i ett antal skolor. Trafiknämnden redogör på ett förtjänstfullt sätt för det arbete som genomförts under perioden, bland annat genom samverkan med stadsdelsnämnder och ytterstadscentrumens företags- och föreningsliv. Stadsdelsnämnderna redovisar det pågående arbetet inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen inom den ordinarie uppföljningen utifrån de mål och aktiviteter från programmen som fastställts i deras verksamhetsplaner. Det är ett ambitiöst och omfattande arbete som i stort pågår enligt plan. Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd har genom Trygga Dalen påbörjat planering av insatser som syftar till att nå programmets

målsättningar om att invånare är trygga och trivs i sitt område. Farsta stadsdelsnämnd har genomfört den andra av två beslutade omröstningar om medborgarbudget gällande två aktivitetsytor inom aktivitetsparken Måsen.

Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Stockholm ska använda offentlig upphandling som ett styrmedel för att driva utvecklingen i socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar riktning. Valfärdsverksamheten ska kännetecknas av hög kvalitet, öppenhet och goda arbetsvillkor. Sociala hänsyn ska användas vid upphandling för att exempelvis motverka oseriösa leverantörer och bidra till att långtidsarbetslösa kommer i arbete.

Stadsledningskontoret bedömer att årsmålet för verksamhetsområdet kommer att uppnås helt under 2018. Bedömningen grundas på att 29 av 30 nämnder prognostiserar att målet kommer uppnås helt. Årsmålet för kommunfullmäktiges indikator *Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram* bedöms uppnås helt. För nämndindikatorn *Andel elektroniska inköp* har högre årsmål fastställts av flera nämnder i samband med tertiärrapport 1, vilket sammantaget bedöms bidra till att målet kommer att uppnås.

Fastighetsnämnden arbetar med anpassningar för att komma igång med inköpssystemet efter sommaren och uppger sig inte kunna höja sitt årsmål för indikatorn *Andel elektroniska inköp* (15 procent). Kulturnämnden/kulturförvaltningen har höjt årsmålet för indikatorn till 50 procent, Stadsbyggnadsnämnden har höjt till 55 procent men med utfall för perioden (8 procent för bägge nämnderna) kommer det bli svårt att nå uppsatta målvärden. Kulturnämnden/kulturförvaltningen och stadsbyggnadsnämnden uppmanas att ta fram aktiviteter i samband med tertiärrapport 2 för att säkerställa att årsmålet nås.

Arbetsmarknadsnämnden skapar en socialt hållbar utveckling genom samverkan med näringslivet för att identifiera kompetensbehov inom de yrkesområden som betecknas som bristyrken för att på så sätt bidra till social hållbar utveckling med fler stockholmare i arbete. Nämnden ska i sitt arbete med sociala klausuler vid upphandling stödja övriga nämnder och bolag med att formulera krav i sina upphandlingar för att i en dialog identifiera förutsättningarna för att bidra till näringslivets behov av kompetens.

Äldrenämnden har ställt ut arbetsrättsliga kontraktsvillkor i valfrihetssystemet för hemtjänst och dessa villkor kommer att följas upp under året.

Indikatorer (T=totalt, K=Kvinnor, M=Män)

Indikator	KF:s årsmål	Utfall T1			Helt/delvis/ej uppfyllt	Kommentar
		T	K	M		
Andel elektroniska inköp	Fastställt av resp. nämnd	61 %				Utfall samtliga nämnder.

Ekonomi

Resultatprognos och uppföljning av resultatbudget

I budget 2018 har förutsatts att inga nämnder begär tilläggsanslag för den löpande verksamheten under året. Helårsprognosen för 2018 års resultat jämfört med budget visar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett överskott på 921 mnkr.

Resultatprognos

Prognostiserad avvikelse redovisas före resultatdispositioner.

Avvikelser Budget - prognos helårsutfall	T1 2018		
	Budget	Prognos	Avvikelse

Mnkr	efter SLK:s justeringar		
Verksamhetens intäkter	14 481	14 878	387
Verksamhetens kostnader (-) *	-58 504	-59 596	-1 081
Avskrivningar (-)	-1 418	-1 421	-3
Verksamhetens nettokostnader	-45 441	-46 139	-697
Skatteintäkter och begravningsavgifter	47 882	47 829	-53
Utjämning och fastighetsavgift	-4 172	-3 875	297
Finansiellt resultat inklusive utdelningar	1 752	1 800	49
Jämförelsestörande poster **	0	1 325	1 325
Disposition/avsättning begravningsfond	-21	-21	0
Summa finansiering nettokostnader	45 441	47 059	1 618
Avvikelse året	0,1	920	921

*varav cirka 900 mnkr avser ej budgeterade it-kostnader

**avser i huvudsak reavinsten vid markförsäljning

Uppföljning av nämndernas budget

Mnkr	Budget efter SLK:s justeringar	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigerin g	Avvikelse före resultat- disposition er	Avvikels e efter resultat- dispositi oner	Prognos avvikelse Investeri ngsplan
Kommunstyrelsen	-1 454	-1 459	0	0	0
Revisorskollegiet	-27	-27	0	0	0
Servicenämnden	-3	-2	1	2	0
Valnämnden	-39	-39	0	0	0
Stadsdelsnämnderna	-21 030	-21 038	-14	8	0
Arbetsmarknadsnämnden	-780	-841	3	3	0
Exploateringsnämnden	1 175	1 172	-2	-2	0
Fastighetsnämnden	253	259	6	6	94
Idrottsnämnden	-699	-691	8	8	0
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	-936	-936	0	0	0
Kulturnämnden: stadsarkivet	-61	-61	0	0	0
Kyrkogårdsnämnden	-179	-178	1	1	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-115	-115	0	0	0
Socialnämnden	-1 195	-1 195	0	0	0
Stadsbyggnadsnämnden	-174	-174	0	0	0
Trafiknämnden	-617	-606	12	12	267
Utbildningsnämnden	-18 181	-18 706	-21	0	0
Äldrenämnden	-178	-178	0	0	0
Överförmyndarnämnden	-58	-79	-21	-21	0
Summa nämnder	-44 299	-44 895	-28	16	361

Nämnderna prognostiserar efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar en budget i balans. Efter överföring av resultatenheternas resultat prognostiserar ett överskott på cirka 16 mnkr.

Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2018

Nämndernas överförda överskott från 2017 till 2018 uppgick till 614 mnkr. I tertialrapport 1 har nämnderna beräknat överföra ett nettoöverskott på 570 mnkr till 2019, varav stadsdelsnämnderna 252 mnkr. Nämndernas totala uttag från resultatfonderna uppgår i tertialrapport 1 till 44 mnkr.

Mnkr	Budget efter SLK:s justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigeringar	Avvikelse före resultatdispositioner	Avvikelse efter resultatdispositioner	Prognos avvikelse <i>Investeringsplan</i>
Stadsdelsnämnd Rinkeby-Kista	-1 585	-505	-1 580	0	0	0
Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta	-1 141	-347	-1 141	0	0	0
Stadsdelsnämnd Hässelby-Vällingby	-1 911	-605	-1 913	-2	0	0
Stadsdelsnämnd Bromma	-1 558	-492	-1 569	-5	0	0
Stadsdelsnämnd Kungsholmen	-1 177	-372	-1 179	3	3	0
Stadsdelsnämnd Norrmalm	-1 107	-367	-1 110	-1	0	0
Stadsdelsnämnd Östermalm	-1 392	-452	-1 405	1	0	0
Stadsdelsnämnd Södermalm	-2 323	-759	-2 306	-1	0	0
Stadsdelsnämnd Enskede-Årsta-Vantör	-2 323	-760	-2 343	-6	0	0
Stadsdelsnämnd Skarpnäck	-1 152	-372	-1 134	0	0	0
Stadsdelsnämnd Farsta	-1 584	-498	-1 584	0	0	0
Stadsdelsnämnd Älvsjö	-634	-195	-640	5	5	0
Stadsdelsnämnd HägerstenLiljeholmen	-1 936	-626	-1 936	-6	0	0
Stadsdelsnämnd Skärholmen	-1 214	-352	-1 207	-1	0	0
Summa stadsdelsnämnder	-21 037	-6703	-21 045	-14	8	0

Mnkr	Budget efter SLK:s justeringar	Bokfört för perioden	Prognos på årsutfall efter SLK:s korrigeringar	Avvikelse före resultatdispositioner	Avvikelse efter resultatdispositioner
Nämnd- och förvaltningsadministration	-733	-215	-710	23	23
Individ- och familjeomsorg	-2 161	-661	-2 203	-42	-41
varav socialpsykiatri	-478	-174	-489	-11	-10
Stadsmiljöverksamhet	-210	-63	-207	4	4
avskrivningar	-124	-36	-124	0	0
internräntor	-7	-3	-7	0	0
Förskoleverksamhet	-4 880	-1 573	-4 829	16	29
Äldreomsorg	-7 377	-2 376	-7 376	1	9

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 807	-1 296	-3 871	-34	-34
Barn, kultur och fritid	-416	-96	-412	5	5
Arbetsmarknadsåtgärder	-202	-28	-199	3	3
Ekonomiskt bistånd	-1 095	-349	-1 099	-3	-3
varav handläggning	-285	-101	-290	-5	-5
Övrig verksamhet	-25	-4	-10	15	15
Summa verksamheter	-21 037	-6 705	-21 045	-14	8

Nedan kommenteras ekonomiska prognoser per verksamhetsområde. Vidare kommenteras de nämnder som prognostiserar större avvikelser än +/- 1 procent mot nämndens budget eller där det finns andra skäl för kommentarer. Nämnder som prognostiserar underskott uppmanas att vidta åtgärder för en ekonomi i balans bokslut 2018.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Prognosen visar ett underskott på 41 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 1,9 procent av nettobudgeten. En stadsdelsnämnd prognostiserar överskott och tio stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst underskott prognostiserar Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med drygt 10 mnkr. Underskottet återfinns främst inom barn och ungdom och beror i huvudsak av kostsamma placeringar. Ett flertal stadsdelsnämnder även prognostiserar underskott inom socialpsykiatrin på grund av högre placeringskostnader.

Stadsmiljö

Prognosen visar ett överskott på 4 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar 1,7 procent av nettobudgeten. Tre stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och resterande elva stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget.

Förskola

Prognosen visar ett överskott på 29,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,6 procent av nettobudgeten. Sju stadsdelsnämnder prognostiserar överskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Störst överskott prognostiserar Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med 12,0 mnkr samt Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd med 5,6 mnkr. Överskotten beror främst på beräknad tilldelning av platsgarantimedel och lägre gemensamma kostnader för exempelvis hyra än beräknat.

Äldreomsorg

Prognosen visar ett överskott på 9 mnkr, vilket motsvarar cirka 0,1 procent av nettobudgeten. Fem stadsdelsnämnder prognostiserar överskott, sju stadsdelsnämnder prognostiserar underskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget.

Störst överskott prognostiserar stadsdelsnämnderna Kungsholmen (9,0 mnkr), Enskede-Årsta-Vantör (7,9 mnkr) och Älvsjö (6,0 mnkr). Överskotten beror främst på att antal personer i vård- och omsorgsboende är lägre än vad som budgeterades. Störst underskott prognostiserar stadsdelsnämnderna Bromma (-5,1 mnkr), Spånga-Tensta (-4,4 mnkr) och Hässelby-Vällingby (-2,7 mnkr). Underskotten beror bland annat på att antalet hemtjänsttimmar och insatser inom vård- och omsorgsboende ligger högre i förhållande till budget. Spånga-Tensta lyfter även fram tomma lägenheter i vård- och omsorgsboenden som en anledning till underskottet.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Prognosen visar ett underskott på 34,4 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,9 procent av nettobudgeten. Tre stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och nio stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Största underskotten prognostiserar Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med 12,6 mnkr samt Kungsholmens stadsdelsnämnd med 7,5 mnkr. Underskotten beror främst på ökade kostnaderna för det nya avtalet för turbundna resor men också på grund av köp av platser på LSS-boenden till höga kostnader där platser inte finns att tillgå inom Lagen om valfrihetssystem (LoV).

Barn, kultur och fritid

Prognosen visar ett överskott på 4,7 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 1,2 procent av nettobudgeten. Fyra stadsdelsnämnder prognostiserar överskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Största överskott prognostiserar Norrmalms stadsdelsnämnd med 3 mnkr samt Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd med 1 mnkr. Överskotten beror främst på att nämnderna är kostnadsmedvetna och arbetar effektivt, vilket resulterar i en god kvalitet i verksamheten med en lägre budgetförbrukning.

Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen visar ett överskott på 3,0 mnkr efter resultat-dispositioner, vilket motsvarar cirka 1,4 procent av nettobudgeten. Tre stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och två stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Största överskott prognostiserar Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd med 3,2 mnkr.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen visar ett underskott på 3,0 mnkr efter resultatdispositioner, vilket motsvarar cirka 0,3 procent av nettobudgeten. Två stadsdelsnämnder prognostiserar överskott och tre stadsdelsnämnder prognostiserar underskott, resterande stadsdelsnämnder prognostiserar ingen avvikelse mot budget. Största underskott prognostiserar Kungsholmens och Skarpnäcks stadsdelsnämnd med respektive 2,0 mnkr. Underskotten beror främst på fler biståndshushåll än budgeterat. Sammantaget bedömer dock nämnderna att antalet bidragshushåll väntas minska under året.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden prognostiserar ett resultat före avkastningskrav som är 6,1 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen uppkommer med anledning av att kostnaden för kreditivränta minskar. Nämnden har begärt att avkastningskravet höjs med motsvarande belopp. Under förutsättning att avkastningskravet justeras enligt begäran prognostiseras ingen avvikelse från nämndens budgeterade resultat.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden prognostiserar ett nettoöverskott på 7,6 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 1,1 procent av nämndens driftbudget. Överskottet förklaras främst av lägre hyreskostnader till fastighetsnämnden på grund av projekt som beräknas bli klara senare än planerat. Personalkostnaderna beräknas öka, vilket bland annat förklaras av att Åkeshovs sim- och idrottshall åter öppnade i januari 2018 efter att ha varit stängd för upprustning. Samtidigt beräknas intäkterna för sim- och idrotts-hallarnas försäljningar öka, även det beror främst på Åkeshovs sim- och idrottshall.

Trafiknämnden

Trafiknämnden prognostiserar ett överskott om 11,5 mnkr, vilket motsvarar 1,9 procent av nämndens driftbudget. Nämnden redovisar ökade intäkter med 45,8 mnkr och ökade kostnader om 34,3 mnkr, varav 17,9 mnkr utgör omslutningsförändringar. Övriga ökade

intäkter utgörs i huvudsak av parkeringsintäkter och upplåtelseintäkter. Nämnden planerar att förbruka hela överskottet från de ökade intäkterna genom att bland annat öka gatuunderhållet och renhållningsåtgärder kopplade till EU-migranternas uppehållsplatser. Nämnden avser även att omfördela 15 mnkr i minskade kostnader för vinterväghållning till att öka underhållet av gatu- och trafikanordningar. Återstående avvikelse utgörs av att nämndens avgifter för dagvatten till Stockholm Vatten AB minskar med 11,5 mnkr på grund av att taxeförändringen senarelagts. Stadsledningskontoret förutsätter att nämnden fortsatt planerar årets verksamhet med inriktningen att lämna ett överskott om 11,5 mnkr.

Servicenämnden

Servicenämnden prognostiserar ett överskott på 0,2 mnkr efter resultatdispositioner, inklusive budgetjustering för Stocket om 1,5 mnkr. Avvikelsen motsvarar 11,8 procent av nämndens driftbudget. Överskottet beror främst på bättre resultat för verksamhetsområdet ekonomi.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden prognostiserar ett underskott på 20,9 mnkr efter resultatdispositioner. Avvikelsen motsvarar 36,2 procent av nämndens driftbudget. 15 mnkr är avsatta i central medelsreserv för arvoden och kan föras över i samband med tertialrapport 2. Det kvarstående underskottet på 5,9 mnkr beror på att möjligheten att återsöka medel från Migrationsverket upphörde vid årsskiftet 2017/2018. Fortsättningsvis får staden en schablonersättning för asylsökande ensamkommande barn via arbetsmarknadsnämnden.

Finansiering

Svensk ekonomi förstärks i år och nästa år

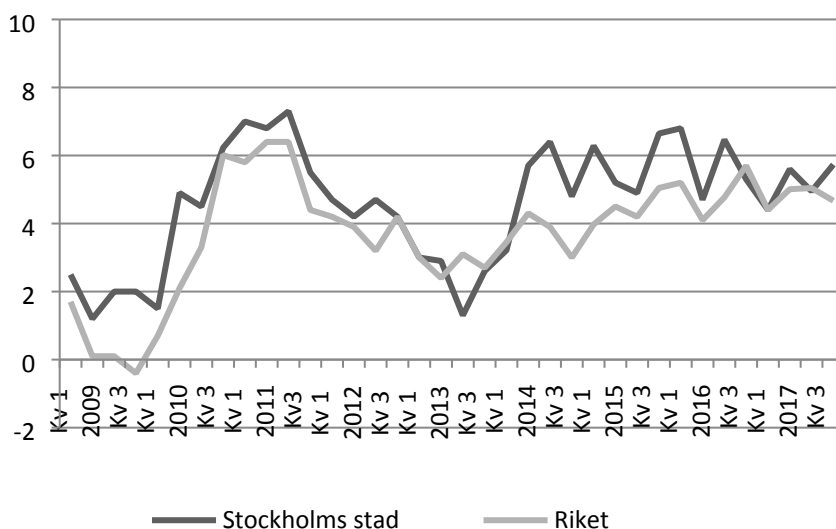
Stockholms stads intäkter består huvudsakligen av skatteintäkter som i sin tur beror på skatteunderlaget i staden, men också på skatteunderlaget i riket och det kommunala utjämningsystemet. Skatteunderlagets storlek är direkt kopplat till lönesummans utveckling, det vill säga löneökningar och antalet arbetade timmar. Stadens finansiering är därför starkt beroende av hur ekonomin i hela landet utvecklas.

Sveriges ekonomi utvecklas bra just nu med draghjälp av en allt starkare världskonjunktur. Under 2018 väntas Sveriges BNP växa med 3 procent. Konjunkturinstitutet (KI) räknar med att högkonjunkturen når sin topp under 2019 och därefter dämpas något. Det innebär att utvecklingen av sysselsättningen saktar in 2019 och att tillväxten och skatteunderlaget därmed blir svagare.

Fortsatt stark konjunktur i Stockholm

Konjunkturen i Stockholm är fortsatt stark, men arbetskraftsbrist och oro på bostadsmarknaden påverkar. Lönesumman, som är en indikator på den regionala tillväxten, ökade med 5,7 procent under fjärde kvartalet 2017, jämfört med motsvarande kvartal år 2016. Handelskammarens konjunkturbarometer för första kvartalet 2018 visar dock att konjunkturen i Stockholms län har försvagats. Efter en lång tid av stark konjunktur faller Stockholmsbarometern till den lägsta nivån på fem år. Försvagningen förklaras av dystrare hushåll och företag. Stockholmsbarometern ligger på drygt 99, vilket betyder att konjunkturen i Stockholm befinner sig strax under det historiska genomsnittet (100).

Lönesummor, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal året innan, t.o.m. fjärde kvartalet 2017

Anm. Lönesumma =antal arbetade timmar * timlön

Källa: SCB

Oförändrad arbetslöshet men ökat antal inskrivna

Första kvartalet 2018 var 7 000 fler personer sysselsatta på arbetsmarknaden i Stockholms stad jämfört med motsvarande kvartal föregående år, vilket är en ökning med 1,3 procent. Läget på Stockholms arbetsmarknad har förbättrats de senaste åren, men nu syns tecken på att antalet inskrivna arbetslösa börjat öka något. En viktig förklaring är att personer födda utanför Europa, nu skrivs in i etableringsuppdraget.

I april 2018 var antalet öppet arbetslösa 2 procent fler jämfört med motsvarande månad 2017. Samtidigt har antalet nyanmälda platser minskat. Den relativa arbetslösheten ligger dock kvar på en i oförändrad nivå. I april var 5,9 procent inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften i Stockholms stad, att jämföra med 6,0 procent i april 2017.

Arbetsmarknadsstatistik kvartal 1, 2017

Nyckeltal	Kv 1 2018	Kv 1 2017	Förändring
Antal sysselsatta, 15-74 år	535 600	528 600	1,3 % fler
Öppet arbetslösa, antal (april)	18 894	18 596	2 % fler
Nyanmälda platser till Arbetsförmedlingen	66 162	67 322	-1,7% färre
Relativ arbetslöshet (april)*	5,9 %	6,0 %	-0,1 p.e.

*Inskrivna arbetslösa i Stockholms stad, april 2017 som andel (%) av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år

Skatter, slutavräkningar och utjämning m.m.

SKL bedömer att den starka tillväxten av skatteunderlaget, på 4,5 procent, som vi såg år 2017, kommer att avta något i år och nästa år. I den senaste skatteprognosen från den 27 april beräknas skatteunderlagsutvecklingen år 2018 bli 3,8 procent.

Stadens sammanlagda finansiering beräknas dock bli 244 mnkr högre än budget för 2018, exklusive finansiella poster. Detta förklaras av en starkare skatteunderlagstillväxt än beräknat, som förklaras av att arbetade timmar utvecklades starkt under slutet av 2017 och början av 2018. Det innebär att ökningen mellan kalenderåren 2017 och 2018 blir klart större än SKL tidigare räknat med.

Investeringar

Helårsprognosen för investeringar 2018 uppgår till 7 793 mnkr, vilket är 361 mnkr lägre än budgeterat. Nedan följer en redogörelse från nämnder med stor investeringsverksamhet.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämndens investeringsbudget uppgår till 3 550 mnkr, med investeringsutgifter om 4 000 mnkr och investeringsinkomster om 450 mnkr. Därutöver har nämnden beviljats 5,3 mnkr för klimatinvesteringar under 2018. Nämnden beviljades inte begärda ombudgeteringar för förseningar i pågående klimatinvesteringsprojekt i verksamhetsberättelsen 2017. Stadsledningskontoret vill betona att dessa klimatinvesteringsprojekt förutsätts genomföras inom nämndens ordinarie investeringsram. Nämnden kan återkomma i tertiärrapport 2 om justeringar i årets investeringsram bedöms behövas.

Förskjutningar jämfört med verksamhetsplan rapporteras för ett antal projekt. Större avvikelser avser exempelvis Slakthusområdet (210 mnkr), Värtahamnsområdet (80 mnkr) och Persikan (76 mnkr). Trots förskjutningar i enskilda projekt prognostiserar nämnden sammantaget ett investeringsnetto i nivå med plan.

Stadsledningskontoret konstaterar att prognoserna för projekten Lugnet 3, Fredriksdal, Kristinebergs strandpark, Kolkajen, Årstafältet etapp 1, Årstastråket etapp 1, Årstastråket etapp 2, Nybohovsbacken, Skogstjärnan, Annedal Baltic och Bromma Blocks stormarknadsområde överskrider kommunfullmäktiges beslutade budget med mer än 15 procent. Exploateringsnämnden uppmanas att vidta åtgärder för att sänka kostnaderna i projekten och vid behov återkomma till kommunfullmäktige för reviderade genomförandebeslut.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämndens investeringsplan uppgår till 2 244,5 mnkr, efter utökning med 40,8 mnkr genom ombudgetering i *Årsredovisning 2017* samt utökning med 20,7 mnkr genom budgetjustering för klimatåtgärder och utökning med 120 mnkr för idrottsinvesteringar i *Avstämning av mål och budget 2018*. Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 94,4 mnkr, vilket motsvarar 4,2 procent.

Avvikelsen uppkommer i den utökade planen och orsakas av tidsförskjutningar i projekten Stockholms livsmedelscentrum (35 mnkr) och Kulturhuset (59,4 mnkr). Inom den långsiktiga planen redovisar nämnden ingen avvikelse på totalt belopp, men nämnden gör fortlöpande omprioriteringar mellan projekten för att hantera förändrade prognoser. För projekt Stadsmuseet redovisar nämnden en prognos, som medför att projektet kommer att överskrida den av kommunfullmäktige fastställda budgeten med 20,7 mnkr, vilket motsvarar 14,8 procent.

Avseende idrottsinvesteringar redovisar nämnden inga avvikelser på totalt belopp för varken den långsiktiga eller den utökade planen. Nämnden hanterar förändrade projektförutsättningar löpande genom omprioritering av medlen. För projekt Hammarby IP redovisar nämnden en prognos som medför att projektet kommer att överskrida den av kommunfullmäktige fastställda budgeten med 15,4 mnkr, vilket motsvarar 28 procent. En slutrapport väntas under hösten 2018.

I *Avstämning av mål och budget 2018* uppmanades nämnden att vidta åtgärder för att förbättra prognosarbetet inom investeringsområdet. Nämnden rapporterar att man för att nå detta mål bland annat har genomfört utbildning för budgetansvariga och påbörjat en rekrytering till ekonomifunktionen.

Trafiknämnden

Trafiknämndens investeringsplan uppgår till 1 623,8 mnkr, efter budgetjustering med 123 mnkr och omslutningsförändringar för ökade utgifter och inkomster med 19,9 mnkr i

Avstämning av mål och budget 2018. Nämnden prognostiserar att nettoutgifterna kommer att underskrida budget med 267 mnkr. Avvikelsen förklaras av minskade utgifter för projekt Tätskikt Sergels Torg och investeringar i grönstruktur (Grönare Stockholm).

Projekt Tätskikt Sergels Torg kommer att avslutas under året och nämnden bedömer att reserverade medel för risker och oförutsedda utgifter kan minskas med 175 mnkr. Inom satsningen Grönare Stockholm anlägger och upprustar nämnden parker och gröna stråk i ytterstaden i samarbete med berörda stadsdelsnämnder. Nämnden prognostiserar att utgifterna för flera av dessa projekt kommer att senareläggas samtidigt som inkomster i form av statliga bidrag ökar, så att nettoutgifterna under året minskar med sammanlagt 92 mnkr.

När det gäller den långsiktiga investeringsplanen redovisar nämnden ingen avvikelse från nettoutgiften, men såväl utgifter som inkomster beräknas minska med 25 mnkr. Jämfört med verksamhetsplanen gör nämnden löpande omfördelningar mellan olika projekt som en följd av att projektförutsättningarna förändras. För projektet Järnvägsbro Västberga redovisar nämnden en prognos som medför att projektet kommer att överskrida den av kommunfullmäktige fastställda budgeten med 28,6 mnkr, vilket motsvarar 14,5 procent.

Medfinansiering

För att kunna genomföra angelägna satsningar på väg- och spårtrafiken i Stockholm är staden medfinansierare i ett antal stora statliga och regionala infrastrukturprojekt. Utbetalningarna beräknas uppgå till cirka 385 mnkr 2018 och avser i huvudsak medfinansiering av bussterminalen vid Slussen och utbyggnad av tunnelbanan.

Fastighetsförsäljningar

Fastighetsnämnden beräknar att försäljningsinkomsterna för 2018 uppgår till cirka 272 mnkr. Fastighetsnämnden har i sin verksamhetsplan för 2018 budgeterat nivån 210 mnkr med en bedömd reavinst om 193 mnkr. Några försäljningar är inte genomförda under tertiäl 1.

Exploateringsnämndens bedömning i verksamhetsplan 2018 var att markförsäljningar i samband med exploatering kan komma att uppgå till 3 000-3 500 mnkr för år 2018. Denna bedömning kvarstår. Hur stor andel av exploateringsinkomsten som utgörs av bokförda värden, dvs. tidigare nedlagda investeringsutgifter, varierar stort från projekt till projekt. Exploateringsinkomsterna bedöms komma att uppgå till 300 mnkr för 2018 jämfört med budgeterade 200 mnkr. Avvikelsen förklaras av försäljning av ett parkeringsgarage i Hagastaden.

Försäljningsuppdraget för exploateringsnämnden är satt till 200 mnkr för 2018. Uppdraget avser försäljningar av mark utanför kommungränsen och friköp av tomträttsmark. Exploateringsnämndens prognos i tertiälrapport 1 är justerad uppåt från 200 mnkr till 750 mnkr, till största del på grund av försäljning till Botkyrka kommun om 521 mnkr. Försäljningen av mark till Botkyrka kommun är den avslutande delen av en större överenskommelse som godkändes av kommunfullmäktige den 6 mars 2017. Den sammanlagda försäljningslikviden uppgick till 1 585,3 mnkr. Enligt överenskommelsen skulle Botkyrka kommun tillträda fastigheterna i två omgångar, med tillträdesdag den 1 juli 2017 respektive den 1 januari 2018 varför den slutliga delen av försäljningsinkomsten bokförs i år.

Investeringar inom bolagskoncernen Stockholms Stadshus AB

Koncernen Stockholms Stadshus ABs soliditet prognostiseras uppgå till knappt 44 procent per 2018-12-31, vilket är något högre än budgeterat. Investeringsnivån i koncernen ökar sedan föregående år och beräknas år 2018 uppgå till cirka 14,4 mdkr, vilket dock är cirka 500 mnkr lägre än kommunfullmäktiges budget. De största avvikelserna gentemot budget är hänförliga till Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och AB Familjebostäder.

Orsaken till avvikelserna är förskjutningar i bygglovsprocesser, fastställande av detaljplaner och förseningar i fastighetsbildning gentemot vad som tidigare antagits.

Bostadsbolagens planerade investeringar uppgår till cirka 6,9 mdkr av koncernens totala investeringsvolym för år 2018. Av de planerade investeringarna avser cirka 4 mdkr investeringar i nyproduktion, vilket följer kommunfullmäktiges mål om ökad nyproduktion av bostäder. SISAB planerar för en investeringsvolym om 2,8 mdkr, vilket dock är 400 mnkr lägre än budget.

Infrastrukturbolagen Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms Hamn AB och AB Stokab planerar investeringar om knappt 4 mdkr för år 2018. Stockholm Vatten och Avfalls projekt SFA är det enskilt största projektet i koncernens projektportfölj. I enlighet med beslut av kommunfullmäktige bedöms projektets kostnader totalt uppgå till 9,2 mdkr. Årsprognosen 2018 uppgår till knappt 600 mnkr, vilket är i linje med budget. Stockholms Hamn AB:s största projekt är utbyggnaden av hamnen i Norvik. Projektet följer budget, men prognosen för nedlagda kostnader under 2018 beräknas uppgå till 1,1 mdkr, vilket är cirka 200 mnkr mer än budgeterat för året.

Under 2018 kommer koncernens bolag att driva ett 60-tal projekt över 300 mnkr.

Investeringsutfallet för första tertialet uppgår till 3,3 mdkr, vilket är cirka 1,2 mdkr lägre än budget för tertialet. Om investeringsprognosen för året ska uppnås krävs således en snabbare investeringstakt under resterande del av året.

Budgetjusteringar med mera

I budget 2018 har kommunfullmäktige fördelat medel till nämnderna. Det innebär att det inte finns några ytterligare resurser avsatta centralt för nämndernas löpande verksamheter utöver prestationsförändringar. Stadsledningskontoret tillstyrker 72,1 mnkr för ökade nettokostnader för driftverksamheten. Medlen finansieras enligt följande:

(Mnkr)	
Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov	70,8
Central medelsreserv 3: Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsersättning	1,3
Totalt	72,1

Därutöver har omfördelning av centralt budgeterade medel under kommunstyrelsen m.m. skett med 24,6 mnkr. Specifikation av tillstyrkta budgetjusteringar framgår av bilaga 1.

Ur Central medelsreserv: 4. Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter i 2018 års budget har medgetts budgetjustering för ökade utgifter inom investeringsplanen med 97,0 mnkr.

Central medelsreserv

Bidrag för information och utbildning av nämndemän 2018-2022, skrivelse från Stockholms nämndemannaförening vid Stockholms Tingsrätt, dnr KS 2018/490

Stockholms nämndemannaförening vid Stockholms Tingsrätt har i en skrivelse den 16 mars 2018 anhållit om ett bidrag om 1 000 kr per nämndeman (utsedd av Stockholms stad) och mandatperiod, vilket skulle innebära 330 000 kr för stadens del. Bidraget ska användas för att genomföra en grundutbildning för nya nämndemän och upprätthålla och öka kunskaperna hos de sedan tidigare verksamma nämndemännen.

I kommunfullmäktiges budget för 2018 beslutades att Stockholms stad kan ge bidrag för nödvändig utbildning av nämndemän till nämndemannaföreningar som organiserar nämndemän utsedda av Stockholms stad. Då bidraget är i enlighet med vad som är beslutat i kommunfullmäktiges budget för 2018 föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen

beslutar att Stockholms nämndemannaförening vid Stockholms Tingsrätt får 330 000 kr till utbildning av Stockholms stad utsedda nämndemän för perioden 2018-2022. Finansiering sker ur Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* i 2018 års budget enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Evenemangsstöd till idrottsnämnden – Hand the ball

I början av 2020 arrangeras handbolls-EM för herrar i Sverige och finalhelgen kommer äga rum i Stockholm. I samband med mästerskapet planeras ett projekt för att nå ut lokalt i Stockholm i avsikt att få fler barn och ungdomar i rörelse med inspiration från det internationella mästerskapet. Projektet ”Hand the ball” är ett projekt som riktar sig till barn och ungdomar i socialt utsatta områden samt unga med funktionsnedsättning i syfte att stimulera till rörelse och fysisk aktivitet och som gynnar utvecklingen av föreningslivet i Stockholm. Projektet bidrar till stadens mål att stimulera fler stockholmare till att bli fysiskt aktiva och de grupper som projektet riktar sig mot är prioriterade i stadens idrottspolitiska program. Projektet ”Hand the ball” utgår från en redan etablerad verksamhet som utvecklas och kan i kombination med ett stort mästerskap, EM 2020, bli ett tydligt exempel på hur ett evenemang kan bidra till samhällsutveckling och social hållbarhet. För att driva projektet mellan augusti 2018 och våren 2020 har arrangören ansökt om ekonomiskt stöd om totalt 2,0 mnkr kronor fördelat på 0,5 mnkr år 2018, 1,0 mnkr år 2019 och 0,5 mnkr år 2020. Idrottsnämnden ska säkerställa att staden får ut de mervärden som staden önskar.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att Hand the ball beviljas stöd med maximalt 2 mnkr i enlighet med rekommendation från styrgruppen för större evenemang. Stödet utgår via Idrottsnämnden som medges budgetjustering med 0,5 mnkr för år 2018. Finansiering sker ur Central medelsreserv 2: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov*. Kostnaderna för kommande år behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019 och 2020.

Evenemangsstöd till Stockholm Business Region AB – Global Champions Tour och Stockholm Horse Week

Global Champions Tour är en turnerande tävling där de högst rankade ryttarna och de bästa hästarna i världen tävlar på en tour i 15 städer runt om i världen. Den svenska lokala rättighetsinnehavaren bolaget Sport & Evenemang önskar arrangera tävlingen i Stockholm och vill även utveckla ett kringkoncept kallat Stockholm Horse Week med bland andra Svenska Ridsportförbundet, Stockholms Ridsportförbund och lokala föreningar. För att starta upp och etablera evenemanget har arrangören ansökt om startstöd på 1 mkr per år i tre år. Evenemanget stärker bilden av Stockholm som en hållbar evenemangsstad med ett nytt årligen återkommande evenemang med ett starkt internationellt varumärke. Det är också ett tillskott till stadens evenemangsportfölj då ridsportevenemang når en ung målgrupp av flickor/kvinnor vilket få andra stora evenemang gör. Ridsporten är bred och stark i Stockholmsregionen. Stockholm Business Region AB och idrottsnämnden ska säkerställa att staden får ut de mervärden som staden önskar.

En stor kostnad för arrangören är byte av gräsmattan (vilken täcks med sand under evenemanget) på Stadion efter varje års evenemang. Kostnaden uppskattas till cirka 1,5 mnkr. Denna kostnad är redan budgeterad av idrottsnämnden för år 2019 då gräsbyte behöver bytas som en del av ordinarie underhåll och kostnaden för år 1 föreslås tas av staden inom Idrottsnämndens budget. Följande år ska arrangören stå för kostnaden för gräsbyte.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att Global Champions Tour och Stockholm Horse Week beviljas stöd med maximalt 3 mnkr i enlighet med rekommendation från styrgruppen för större evenemang. Stödet utgår via Stockholm Business Region AB. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2019 till 2021.

Evenemangsstöd till Stockholm Business Region AB – VM i Konståkning 2021

År 2015 inledde Svenska konståkningsförbundet en långsiktig satsning på konståkningsmästerskap som startade med EM i Ericsson Globe, vilket var ett arrangemang som fick ekonomiskt stöd från staden. Under 2018 har VM i synkroniserad konståkning arrangerats i Stockholm. Stockholm Business Region AB har beviljat 2 mnkr i stöd till evenemanget vilket både avser medel till genomförandet av årets tävling som eget evenemang men också som ett led i en strävan mot att få arrangera konståkningens största internationella evenemang – VM i singelåkning, i par och i isdans. För att fullfölja och nå det slutliga målet om att arrangera det största VM-evenemanget inom konståkning ansöker arrangören Svenska Konståkningsförbundet om ett ekonomiskt stöd om 3,0 mnkr. En ansökan har lämnats in i april 2018 och beslut om VM i konståkning 2021 ska arrangeras i Stockholm tas i juni 2018.

Ett VM i Konståkning bedöms stärka Stockholm som evenemangsstad och locka stor, internationell, publik till Stockholm och bevakas av medierepresentanter från hela världen. Sporten är kvinnodominerad såväl vad gäller utövare som publik vilket i sig är positivt då flertalet andra arenaevenemang i staden har huvudsakligen manlig publik och utövare. Evenemanget bedöms bidra till måluppfyllelse av evenemangsprogrammet både vad gäller att ha minst ett internationellt mästerskap per år och att stimulera barn och unga till rörelse. Stockholm Business Region AB ska säkerställa att staden får ut de mervärden som staden önskar.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att, under förutsättning att Svenska Konståkningsförbundet tilldelas arrangörskapet av VM i Konståkning 2021, beviljas stöd med maximalt 3 mnkr i enlighet med rekommendation från styrgruppen för större evenemang. Stödet utgår via Stockholm Business Region AB. Kostnaderna behandlas i kommunfullmäktiges budget för åren 2020 och 2021.

Stockholms stads miljöprogram 2016-2019, klimatinvesteringar och klimatanpassning

Uppföljning Stockholms stads miljöprogram 2016-2019

Miljöprogrammet är ett stadsövergripande styrdokument som konkretiserar kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål i uppföljbara delmål. I programmet identifieras nämnder och styrelser som har en nyckelroll i genomförande- och eller uppföljningshänseende. Ansvaret för uppföljningen av delmålen är av kommunfullmäktige fördelat på kommunstyrelsen och ett antal bolag och facknämnder, medan genomförandeansvaret åvilar samtliga nämnder. Kommunstyrelsen har det övergripande uppföljningsansvaret för miljöprogrammet. För 2017 bedömde kommunstyrelsen att inriktningsmålet ”Ett klimatsmart Stockholm” uppfylldes helt i verksamhetsberättelsen 2017 baserat på att fyra av sex verksamhetsområdesmål uppfyllts helt och två uppfyllts delvis under 2017. Ytterligare uppdrag och uppmaningar som är framåtsyftande utifrån prognosen på helheten görs i tertialrapport 1 i samband med bedömning av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål eller i samband med budget för 2019. Genom att uppföljningen, som egen rapport, föreligger redan under våren efterföljande år så kan viktiga slutsatser inarbetas i budgetarbetet.

Miljöprogrammet 2016-2019 består av sex övergripande inriktningsmål samt 30 delmål. Av Miljöprogrammets 30 delmål bedömer uppföljningsansvariga nämnder att ett förväntat utfall vid programmets utgång 2019 är att 21 delmål uppfyllts helt, åtta delmål uppfyllts delvis och ett delmål uppfylls ej. Den samlade uppföljningen för 2017 för Stockholms stads miljöprogram 2016-2019, återfinns i sin helhet i bilaga 8, dnr KS 2018/680. Uppföljningen av delmålet 3.1 Sårbarheter i stadsmiljön till följd av ett klimat i förändring ska förebyggas kompletteras med en rapport över stadens arbete med klimatanpassning (bilaga 10 Klimatanpassning, dnr KS 2018/771).

För att nå stadens mål kopplade till fossilbränslefrihet och minskad sårbarhet för klimatförändringar avsattes 720 mnkr i kommunfullmäktiges budget 2015 för investering i klimatförbättrande åtgärder under åren 2015 till 2019. Investeringarna har bidragit till miljöprogrammets mål om hållbar energianvändning (främst energieffektivisering och solenergi), miljöanpassade transporter (främst minskad fossil energi) samt hållbar mark- och vattenanvändning (främst minskad sårbarhet till följd av ett klimat i förändring).

De hittills beviljade medlen för klimatinvesteringar har följts upp i en delrapport (bilaga Klimatinvesteringar – delrapport, KS 2018/482). Medlen har syftat till att finansiera utsläppsminskande åtgärder såväl som klimatanpassningsåtgärder. Hittills genomförda åtgärder har lett till minskade utsläpp, lägre driftkostnader tack vare energieffektiviseringar, ökad miljömedvetenhet i verksamheterna, positiva hälsoeffekter samt en minskad sårbarhet vid skyfall.

Den totala effekten på minskade utsläpp av beviljade projekt hittills uppskattas till cirka 1 600 ton CO₂e per år. Exempel på åtgärder med stor effekt är energieffektiv belysning (LED) i gatubelysningen och i verksamheterna och framkomlighetsåtgärder för stombussar. Förutsatt att de budgeterade medlen för 2019 räknas in kan den totala klimateffekten bli cirka 2 500 tons minskning i CO₂e-utsläpp per år. Klimatanpassningsprojekten syftar främst till att minska risken för översvämningar på sårbara platser.

Klimatinvesteringsmedlen är ettåriga och förbehållna facknämnder och stadsdelsnämnder. Bolagens klimatinvesteringar finns inte med i delrapporten. Exempel på klimatförbättrande åtgärder i bolagen är biokraftvärmeverk i fjärrvärmen, laddplatser för elbilar och solceller på stadens tak. En effekt av strukturen med ettåriga projekt inom fack- och stadsdelsnämnderna är att medlen inte kan nyttjas för mer omfattande projekt som sträcker sig över flera år. Medel kan inte heller sökas för vissa typer av kostnader i klimatomställningen som merkostnader vid transportupphandlingar, entreprenader och leasingavtal. I det fortsatta klimatarbetet behöver kompletterande finansieringsformer beaktas.

En sammanställning av stadens klimatanpassningsarbete har gjorts i syfte att lyfta fram de insatser som genomförts samt att belysa de förutsättningar och utmaningar som omgärdar arbetet (bilaga 10 Klimatanpassning, dnr KS 2018/771)

Stockholms stad har kommit en god bit på väg i arbetet med klimatanpassningsarbetet. Inom staden pågår ett antal konkreta projekt som reducerar stadens sårbarhet varav Nya Slussen är det mest omfattande. Stor vikt har lagts vid arbetet med att integrera behovet av klimatanpassning i stadsövergripande styrdokument såsom Miljöprogrammet 2016-2019, Översiktsplanen samt Trygg- och säkerhetsprogrammet 2018-2021.

Stadens processinriktade klimatanpassningsarbete samordnas av kommunstyrelsen och översvämningsrelaterade frågor är prioriterade. En bärande del i processen handlar om att öka och vidga kunskapen kring klimatrelaterade risker, såsom skyfall och stadens sårbarhet. Stockholm har hittills varit förskonad från extrema väderhändelser och därför behöver olika scenarier tas fram för att åskådliggöra vad som kan inträffa innan åtgärder kan vidtas.

Staden befinner sig i likhet men många andra städer i en läroprocess där både framgångsfaktorer och hinder för att öka takten är viktiga att omhänderta. En central förutsättning för det fortsatta arbetet utgörs av att klargöra stadens ansvar och mandat, vilket inte är helt givet i lagstiftningen, liksom förutsättningarna för samarbete med externa aktörer. Under 2018 pågår arbete med att ta fram principer för stadens skyfallshantering.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner uppföljningen för 2017 av Stockholms stads miljöprogram 2016-2019 (dnr KS 2018/680) bilaga 8, inklusive redovisning av Klimatinvesteringar delrapport (dnr KS 2018/482) bilaga 9 och redovisning av Klimatanpassning, (dnr KS 2018/771) bilaga 10.

Medel för klimatinvesteringar

Enligt kommunfullmäktiges budget 2018 finns för perioden 2015 till 2019 sammantaget 720 mnkr avsatta för klimatförbättrande åtgärder i Central medelsreserv 4: Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter. För 2018 finns 310,0 mnkr avsatta för klimatinvesteringar.

Investeringsåtgärderna ska bidra till att nå stadens klimatmål och minska de klimatpåverkande CO₂-utsläppen eller bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar. Åtgärderna ska avse investering, kunna genomföras under det år som ansökan av medel görs samt ha ett tydligt samband med stadens gällande styrdokument inom klimat och miljöområdet. De ansökningar som föreslås beviljas medel bedöms bidra antingen till att nå stadens klimatmål om utsläppsminskning eller bidra till en hög beredskap för kommande klimatförändringar som till exempel dagvattenåtgärder. För 2018 finns 310,0 mnkr avsatta för klimatinvesteringar. I Avstämning av mål och budget 2018 tilldelades 212,7 mnkr och i samband med verksamhetsberättelsen beviljades ombudgetering till 2018 med 1,0 mnkr vilket innebär att det finns 96,3 mnkr kvar för åtgärder under 2018. I tertialrapport 1 har ansökningar om 14,2 mnkr inkommit. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beviljar klimatinvesteringsmedel om 14,0 mnkr för främst åtgärder som utbyte av vitvaror, LED-belysning, elcyklar och dagvattenhantering. Finansiering sker ur Central medelsreserv 4: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2018 års budget enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Vattenförbättrande åtgärder

Kommunfullmäktige beslutade 2015 om Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. Syftet med programmet är att stadens sjöar och vattendrag ska nå en god vattenstatus till 2021. I kommunfullmäktiges budget 2018 finns medel avsatta i central medelsreserv 2: Till kommunstyrelsen förfogande för oförutsedda behov. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att tilldela idrottsnämnden 1,2 mnkr för investering i latrintömningsstationer och Spånga-Tensta stadsdelsnämnd 3,0 mnkr för investering i Tenstadalens vattenpark. Ansökan avser anläggande av två seriekopplade långsmala dammar i anslutning till Bällstaån, i området mellan Hjulsta Vattenpark och tunneln/kulverten som leder ån förbi Spånga centrum. Dagvatten från Lunda industriområde kommer ledas under Mälarbanan och behöver sedan pumpas upp till reningsdammarna. Vattnet kommer att ledas ut till Bällstaån efter att ha passerat den andra dammen. Ansökan omfattar även att ge Bällstaån meanderslingor parallellt med Mälarbanan, vilket bidrar till att ett skapas kring ån samtidigt som gestaltningen av området förbättras. Syftet är att åtgärderna ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten klaras i Bällstaån och att riskerna för översvämning minskar men även att rekreativvärdena i Tenstadalen förbättras. Ansökan utgår från Handlingsplan för god vattenstatus antagen i kommunfullmäktige 2015-03-09 samt Lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån, åtgärdsbehov i Stockholms stad. Finansiering sker ur Central medelsreserv 4: *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* i 2018 års budget enligt bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Fördelning av centralt avsatta medel under kommunstyrelsen m.m.

Avveckling/omstrukturering av lokaler

Nämnderna har begärt budgetjusteringar med 12,2 mnkr för ökade kostnader för avveckling och omstrukturering av lokaler med mera. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar med 7,6 mnkr enligt bilaga 1. Begäran om budgetjusteringar om 4,6 mnkr avstyrks.

Omslutningsförändringar

Nämnderna redovisar omslutningsförändringar för ökade kostnader och intäkter med 492,2 mnkr, varav 104,3 mnkr inom stadsdelsnämnderna. Nämndernas budgetar justeras med motsvarande belopp, bilaga 1.

Övrigt

Sociala investeringar

Under 2018 har inga nya sociala investeringar beviljats. Förutsättningar för Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) har förändrats. Stockholms läns landsting har beslutat att utvidga hembesöksprogrammet, som är en del STIS. För att staden ska kunna möta dessa ytterligare fyra hembesöksprogram, så beslutas en utökning av projektets budget med 8,6 mnkr för den totala projektiden på fyra år.

Upphandling av inkassotjänster

Stadsledningskontoret ansvarar för och har avtal med ett inkassoföretag avseende inkassotjänster. Nuvarande avtal med Sergel Kredittjänster AB löper efter förlängning ut 2019-11-30, varför staden har behov av att återigen upphandla dessa tjänster.

Inkassoverksamhet regleras av inkassolagen (1974:182). Datainspektionen och Finansinspektionen är tillstånds- och tillsynsmyndigheter för inkassoverksamhet.

Ett gemensamt avtal med en leverantör av inkassotjänster utgör grund för att stadens kunder hanteras på ett likartat sätt. Uppdraget till leverantören av inkassotjänster kommer omfatta nödvändiga krav- och inkassoåtgärder, men kommer inte innefatta överlåtelse av stadens fordringar.

Enligt nu gällande upphandlingspolicy ska kommunfullmäktige besluta om områden för centralupphandling. Kommunstyrelsen äger besluta om förnyade upphandlingar inom dessa områden. Eftersom kommunfullmäktige tidigare beslutat att inkassotjänster ska vara ett område för centralupphandling (dnr 125-2597/2003) äger kommunstyrelsen besluta om denna förnyade upphandling.

Samlastning av stadens egna varuleveranser

Förstudien kring Samlastning av Stockholms stads egna varuleveranser genomfördes under hösten 2017. Syftet med förstudien var att skapa ett tillräckligt underlag för att kunna fatta beslut om etablering av ett införandeprojekt för samlastning av stadens egna leveranser.

Kommunal samlastning kallas även kommunalt samordnad varudistribution. I dessa fall avses att varuleverantörer lämnar sina varor vid en distributionscentral för gemensam transport sista sträckan till kommunens mottagare. Förstudien skulle svara på frågan om ett införande av samlastning leder till:

- Effektivare godshantering
- Färre transporter
- Lägre miljöpåverkan
- Ökad framkomlighet

Analys av information som förstudien insamlat visar att drivkrafter bakom införandet av samordnad varudistribution hos andra kommuner har varit minskad miljöpåverkan, förbättrad trafiksäkerhet, färre transporter och möjligheten att ansluta mindre varuleverantörer. Flera kommuner antog att varupriser kunde förhandlas ner eller sänkas vid kommande upphandlingar med motsvarande summa som den upphandlade distributionscentralen och logistikpartnern kostar. Beräkningar gjorda hos de berörda kommunerna visar istället att kostnaden för samordnad varudistribution är omkring 5-7 procent av det totala varuvärdet, samtidigt som det varit svårt att få ned varupriserna i samma utsträckning. För Stockholm skulle det innebära en kostnad på 32-45 mnkr, baserat på de i förstudien utvalda varukategorierna.

Från intervjuer med olika verksamheter inom staden, andra kommuner, varuleverantörer och transportörer är den gemensamma åsikten att det finns både för- och

nackdelar med kommunalt samordnad varudistribution. Förstudien visar att det finns fler åtgärder som kan införas för att öka effektiviteten i godshantering och graden av samlastning. Åtgärderna kan införas oberoende av varandra och med olika tidshorisont. Därför går det att se en stegvis utveckling mot samlastning

Förstudien ser tre möjliga handlingsalternativ för fortsatt arbete inom området samlastning.

- A. Stegvis införande av samlastning i samarbete med leverantörer
- B. Direkt införande av kommunal samlastning
- C. Fortsätta nuvarande arbete

Handlingsalternativ A innebär att Stockholm tar ett ökat ansvar för samlastning inom befintlig logistiklösning. Stadens ansvar och grad av samordning och samlastning ökar. Därefter genomförs en noggrann utvärdering av de åtgärder som implementerats och beslut om eventuellt fortsatt arbete fattas.

Handlingsalternativ B innebär att staden direkt upprättar kommunal samlastning och därmed involverar sig aktivt i varudistributionen. För majoriteten av de analyserade kommunerna som infört kommunal samlastning har detta inneburit upphandling av logistikpartner som levererat både distributionscentral och transport.

Handlingsalternativ C innebär att staden fortsätter nuvarande arbete med varuupphandlingar med ”fri leverans”, men att också ställa miljökrav på varuleverantörernas leveranser.

Baserat på analysen är förstudiens rekommendation att Stockholm inför samlastning stegvis. De förväntade nyttorna i relation till de relativt låga riskerna med förbättringar inom befintligt upplägg motiverar rekommendationen. Tidsaspekten talar också för ett stegvis införande då flera nyttor kan uppnås innan en kommunal samlastning eventuellt etableras. Samtidigt ger ett stegvis införande en möjlighet att bygga upp en logistikkompetens som andra kommuner saknat vid införandet.

Förstudien rekommenderar att en logistikutvecklingsfunktion etableras för att driva arbetet med samlastning framåt. Arbetet med logistikutveckling kräver kompetens inom transport- och miljö samt koordinering och uppföljning.

Lägesrapport Norra Djurgårdsstaden, bilaga 6, 6.1 och 6.2 till exploateringsnämndens tertiärrapport 1 2018

Exploateringsnämnden är ansvarig för miljöstadsdelen Norra Djurgårdsstaden. I kommunfullmäktiges budget har beslutats att exploateringsnämnden två gånger årligen ska återrapportera projektet till kommunstyrelsen. Uppföljning och avvikelserapportering lämnas i samband med tertiärrapport 1 och i verksamhetsberättelse utifrån byggande, ekonomi och miljöprogram.

Uppföljningen av stadens ambitioner att i Norra Djurgårdsstaden skapa förutsättningar för hållbar utveckling är i detta sammanhang viktig. Stadsdelen är ett miljöprofilområde och ska vara ett nationellt och internationellt föredöme för hållbar stadsutveckling.

Som en särskild bilaga till lägesrapporten finns en hållbarhetsredovisning för 2017 med bland annat måluppfyllelse och en särskild uppföljningsrapport utifrån de krav som ställs på byggherrar och stadens egna arbeten enligt reviderat program för hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden godkänt av kommunfullmäktige i januari 2017. Projektets sammanfattande bedömning är att målen enligt hållbarhetsprogrammet är på god väg att uppfyllas. De utmaningar projektet lyfter är kopplade till rådighetsfrågor. Exempelvis bedöms målet om återföring av näringsämnen till jordbruket inte kunna nås fullt ut då projekteringen av avloppssystemet för stora delar av Hjorthagen hade kommit så pass långt när beslutet om miljöprofilering fattades. Ett annat exempel är målet om en fossilfri stadsdel 2030 där projektet bedömer att nationella styrmedel eventuellt med ändrad lagstiftning krävs för att målet ska nås fullt ut.

I projektets lägesrapport redovisas att utbyggnadstakten för närvarande ligger på cirka 500 lägenheter per år vilket i stort följer planerna och att investeringsutgifterna för året prognostiseras till 403 mnkr vilket är cirka 24 procent lägre än i verksamhetsplanen för 2018. Att resursförbrukningen är lägre än planerat förklaras i huvudsak av förseningar i plan- och tillståndsprocesser. Projektet bevakar fastighetsmarknadens utveckling och ser behov av att kunna parera situationer där alla etapper inte kan markanvisas i hittills tänkt takt.

Tertialrapporten synes vara heltäckande och ger en detaljerad bild på av pågående och planerade aktiviteter och de utmaningar som projektet arbetar med. Stadsledningskontoret konstaterar dock, liksom föregående år, att rapporten skulle vinna på att i inledningen sammanfatta mål, utfall och prognos på en övergripande nivå utifrån de tre perspektiven byggande, ekonomi och hållbar utveckling.

Hållbarhetskommissionens fördjupningsrapporter

Under tertial 1 2018 har kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm färdigställt tre fördjupningsrapporter: 1) Företagande i en stad för alla, 2) Vägen hem – socialt hållbar bostadsförsörjning i Stockholms stad och 3) Tryggare tillsammans – trygghet och kollektiv förmåga i Stockholms stad.

Kommissionen har inom samtliga fördjupningar samverkat med forskare, och analyser och förslag i rapporterna baseras på forskning och beprövad erfarenhet. Ett stort antal beslutsfattare och experter inom olika förvaltningar och kommunala bolag, i flera fall även andra myndigheter, civilsamhällesorganisationer och näringslivsaktörer har deltagit i framtagandet och beredningen av rapporterna.

Rapporten *Företagande i en stad för alla* belyser villkor och förutsättningar för företag och företagande i Stockholms stad, med fokus på de områden och grupper inom vilka företagandet är kantat av särskilda utmaningar. Särskilt beskrivs små och medelstora företags betydelse för Stockholm ur såväl ett sysselsättningsperspektiv som ur ett stadsutvecklingsperspektiv. Företagande har stor betydelse för en socialt hållbar utveckling. Företagande ger individer som startar och driver företag egenmakt och försörjning, skapar arbetstillfällen för fler och bidrar till levande och trygga stadsdelar.

I rapporten *Vägen hem – socialt hållbar bostadsförsörjning i Stockholms stad* beskrivs förutsättningarna för att utveckla en socialt hållbar bostadsförsörjning. Trots att bostadsbyggandet ökat markant i Stockholms stad och i Stockholmsregionen är bostadsbristen fortsatt hög och bostadsmarknaden har blivit ännu svårare för många hushåll. Det påverkar människors möjligheter att forma sina liv på ett likvärdigt sätt och möjligheterna till ett väl fungerande samhälle. Staden behöver säkerställa goda förutsättningar för resurssvaga hushåll att efterfråga lämpliga bostäder samtidigt som boendesegregation ska minskas.

Rapporten *Tryggare tillsammans – trygghet och kollektiv förmåga i Stockholms stad* tar sin utgångspunkt i den senaste trygghetsmätningen som visar att allt fler stockholmare känner sig otrygga i sitt bostadsområde, framförallt i de socioekonomiskt svagaste delarna av staden. Analysen i rapporten visar att det finns ett tydligt samband mellan ett bostadsområdes nivå av kollektiv förmåga och andelen som känner sig otrygga. Att stärka den kollektiva förmågan i grannskap som präglas av socioekonomisk utsatthet är därför en viktig utgångspunkt för att öka tryggheten där, och kan även bidra till att minska viss typ av brottslighet.

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2016 om en strategi för genomförande av kommissionens förslag. Strategin lägger fast att genomförandet i huvudsak ska ske genom att kommissionens analyser och åtgärder integreras i stadens budgetprocess. Beskrivna rapporter utgör därmed underlag vid upprättandet av stadens årliga budget.

